

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., József-tér 10.,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz küldve. . . 8 frt
Fél évre 4 »
Negyedévre 2 »
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

Nyílt levél a szerkesztőhöz. Irta: Dr. Löw Tivadar. — Válasz a nyílt levélre. Irta: Szabolcsi Miksa. — Polyák igazság. Irta: Dr. Soltész Adolf. — A zsidó tanítók neve. Irta: Sere László. — Zsidó iskolák. — Frajter Geiger. Irta: Hazai Hugó. — Hogy az indexre kerültünk . . . Hírek. — Pályázatok. — Hirdetések.

A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. — Ibn-Ezra gyásza. (Vers.) Fordította: Makai Emil. — Jó társaságban. Dr. Jellinek Adolf könyvéből. — Eszterka. (Szomorujáték.) Irta: Dr. Philippson Lajos.

Naptár:

Vasárnap (1898. július 17.) 5658 Tamúz hó 27-ike. Hétfő 28-ika. Kedd 29-ike.

Szerda Áb hó elseje. Rós-chódes. (A »kilencz nap« kezdete.) Csütörtök 2-ika. Péntek 3-ike. Szombat (Sabosz-chazón) 4-ike. (Hetiszidra: Devorim. Mózes IV. könyve kezdetétől a III. fejezet 23. verséig.) Haftora: »Chazón (aszombat innen vette a nevét.) Jesajohu ven-Omócz aser chozo al-Jehudo vi-Rusolojim . . .« (Jezsaiás első fejezete kezdetétől a 28. versig.)

Nyílt levél a szerkesztőhöz.

Becsés lapja 26. számában közzétett vezércikk nagyfoku bámulatomat idézte elő.

Nem a szerzőt bámultam, a kinek magas röptű eszmejárását jól ösmerjük és megszoktuk.

Nem a lendületes stylust bámultam, mely a jeles aesthetikus és kritikus barátomnak tollát jellemzi.

Önt bámultam, kedves szerkesztő ur, a kiről fölteszem, hogy a zsidóságot jobban ismeri, mint vezércikkírója, a ki tehát hivatva lett volna a leadernek tévedéseit legalább egy lábaló jegyzetben olyanoknak föltüntetni, melyekben nem osztozik.

Vagy Ön is azt hiszi, hogy »a szellemek el vannak fásulva?«

Ön is úgy ösmeri a »mai zsidót«, mint a ki eleget vél tenni vallásának, »ha az imákat és szertartásokat megtartja, ha egy kissé jótékonykodik, ha ünnepnapon a templomban megjelenik és szombaton jobban ruházódik?«

Ön is azt hiszi, hogy a »zsidó köznép ugyszólván leszámol Istenével?«

Ön is azt hiszi, hogy »a tudomány, a felvilágosodás vontja maga után a vallásos közönyt?«

Ön is azt hiszi, »hogy a közönyből materialismus, egoismus, lelketlen stréberség fakadtak?«

Ön is azt hiszi, hogy a vallásnak meg kell ifjodnia, meg kell mélyednie?

Ön is azt hiszi, hogy »a mai zsidóság nem érzi már az eleven viszonyt a teremtés és teremtő közt?«

Ön is azt hiszi, hogy nálunk a vallás már nem forró érzés, hogy kialudt az érzés, sőt »teljesen elaludt egy papjainkban, mint laikus világunkban?«

Akár hiszi Ön, akár nem, engedje meg nekem, hogy nagybecsű lapjában kijelentsem, hogy a ki ezeket hiszi, az a mai zsidóságot nem ösmeri, nem ösmeri a zsidó köznépet, nem ösmeri a művelt elemeket, nem ösmeri a papokat, nem ösmeri a laikusokat. Ha Ön és vezércikkírója arra intik papjainkat, hogy nyissák meg szívüket istennek és tanítsák a népet atyánk szeretetére, akkor ehez hozzájárulhatunk mindannyian, mert hiszen lehetnek papjaink, a kiknek ily intésre szükségük van, ámbár kötve hiszem, hogy ezeken a tudós cikkiró intése nagyon megfogamzanék.

Midőn azonban a zsidó vallás mai állapotát, midőn hiveinek jellemvonását hirdetik, akkor Önt is, vezércikkíróját is arra kérem, hogy ne csak a szívét, de a szemét is nyissa ki. Jöjjön el velem nyitott szemmel a zsidó köznép közé, jöjjön el velem a templomokba, melyekbe elvezetem, hallgasson meg velem vagy 20 prédikátort (a kik nem fogják előre tudni, hogy mi az auditoriumban vagyunk), nézze át egy-egy év zsidó bibliografiáját. Ha nyitott szemmel néz, nyitott füllel hall, meg fog győződni, hogy ő magának az íróasztal mellett a mai zsidóságról, papjairól, laikusairól, műveltjeiről és műveletleneiről teljesen hamis képet alkotott volt s szívesen kész lesz beösmerni, hogy tévedett.

Nem azt mondom, mintha egyáltalában nem volnának föllelhetők bennünk az észlelt hibák; nem mondom, hogy nincsenek közönyös hiveink, nem állítom, hogy nincsenek sokan, a kik nem hatolnak be a vallá-

sos érzés mélyeibe, hanem az ajkak mozgatásával s a kezek működésével meritik ki a vallásos kötelességet; lehetnek papjaink is, a kik nem méltó utódai a próféta-
táknak; de a közöny nem nagyobb, mint a milyenről évezredek óta minden időben volt panasz; a haladó kultúra és fejlődő művelődés pedig jobban átérteti velünk azon fenkölt eszméket, melyeket vallásunk hirdet s a melyeket, ha megértettünk, a vallást sem ifjítani, sem mélyíteni nem kell.

Tudomány és művelődés! Ezeket terjeszszük hit-sorsosaink között; ezekkel pusztul a babona, pusztul az előítélet, pusztul a vallás köpenyébe burkolt maradiság. Kulturára szomjas a magyar zsidóság, azt adjunk neki. Ezt persze vezérczikkék nem adhatják és rossz magyar bibliafordítások sem.

Végül még egy szerény észrevételt. Tegyük föl, hogy önök festik helyesen a zsidóság állapotát és tegyük föl, hogy a zsidó papok megszivelik dr. Silberstein Adolf intő szavát s egészen az ő szellemében prédikálnak. Mit gondol, szerkesztő ur, a tudós doktor és az ő szerkesztőségi kollégái tudomást fognak erről szerezni? Hiszen ezek az urak talán egy emberöltő óta nem hallottak zsidó papot prédikálni!

Tegye közzé, kérem, e sorokat, nem bánom, ha annótálja őket.

Budapesten, 1898. július 11-én.

Dr. Löw Tivadar.

Válasz a nyílt levélre.

Tulajdonképen megadta a feletet a hozzám intézett kérdésekre maga a tisztelt kérdező. »Nem azt mondom — írja levele második részében — hogy nem volnának bennünk föllelhetők az észlelt hibák...« Ha tehát concedálja a hibákat, még ha szerinte nem is általánosok azok, miért kellett volna nékem dr. Silberstein Adolf »leaderje tévedéseit« okvetetlenül föltüntetni?

Tán azért, mert dr. Silberstein Adolf czikke nem minden hívőre és papra illik?

De hisz a nagy Löw Lipót fia jól tudja, hogy azokból a bűnökből, miket olykor-olykor magunkra valunk, tán egyet sem követtünk el, azért jom-kipurkor nyolczszor imádkozzuk végig az »al-chét« hosszú lajstromát, bűnökért esdve bocsánatot, melynek elkövetésére soha még csak nem is gondoltunk.

Vannak köztünk, kik elkövették, imádkozunk hát azokért, azok meg miérettünk.

Egészséges testtel imádkozik dr. Löw Tivadar mindennap kétszer »Refoenu Hassem venérofé«, miért? Azért mert sok köztünk a beteg.

Hát az a kép, melyet Jezsaiás könyve első fejezetében Jeruzsálemről szemünk elé tár és melyet jövő szombaton föl fognak olvasni minden zsidó imaházban, — tán ráillett mindenkire a szent városban? Hisz a négy király közül, kiknek idejében Jezsaiás élt, csak egy

volt, ki rossz utra tért, Ácház, míg a többi háromról, Uzijáról, Jótámról és Chizkiáról azt jegyezte föl a szentírás, hogy az Örökkévaló ujjait járták és arra vezették népüket is, mely királyait minden jóban követte.

Miért hát a próféta nagy panasza?

Befeketíteni akarta tán Izraelt?

Ó, nem. Szerette népét nagyon; hisz ép azért korholta.

Azt akarta, hogy jobbá legyen, mint a milyen, mert nép lehet nagyon jó, de elég jó sohasem.

És a magyar nép prófétája, Petőfi, nem vágja-e nemzete arczába, hogy »rút sybarita váz?« Csakugyan az volt-e a nemzedék, mely megcsinálta 1848-at? — És Petőfinél ki szerette jobban nemzetét?

Mire valók lennének hát azok a dr. Löw Tivadar urtól nélkülözött »lábáló jegyzetek« dr. Silberstein Adolf panaszos czikkéhez?

Szorul-e védelemre a magyar zsidóság? *véle szemben* védelemre? az *én* védelmemre? —

Távolról sem.

Azt akarja, hogy szeressük Istent igaz odaadással; azt akarja, hogy hasson át bennünket igaz hit, őszinte bizalom; azt akarja, hogy a mit az ajkak mondanak, azt érezze a szív és a mire a gyermekeket tanítják. kövessék a szülők is. Legyünk olyanok, szóval, a melyeknek a szentírás bennünket akar.

Ki mondhatja, hogy olyanok vagyunk? és ki mondhatja, hogy ezekkel az óhajtásokkal szemben meg kell védeni a magyar zsidóságot?

Jezsaiás mondja: »Ez a nép közeledik hozzám szájával, ajkaival tisztel, míg szíve távol tőlem, úgy, hogy az ő félelmē tőlem megszokott emberi szabványnyá vált.« (Jezsaiás 29. 13.) És nem vagyunk-e azért büszkék Jezsaiás-ra, kértünk-e ellene valaha »lábáló jegyzet«-et?

Mélységet, forró szeretet, szívet akar dr. Silberstein leaderje, szívet a templomban, a szószéken, a mindennapi életben, a szegény, a gazdag, a munkás, a barát és az ellenfél iránt. Szívet mindenben és mindenütt; azért idézi a talmudot, mely ugyanezt tanítja, mondván: az Örökkévaló szívet akar, szívet.

Érdemel-e ezért gáncsol, visszautasítást vagy lábáló jegyzetet?

Orvendjünk, hogy eljött hozzánk, mikor annyian eltávoladnak tőlünk; örvendjünk, hogy világi tudósaink visszatérve az élő forráshoz, fölemelik szavukat, hogy szebbnek, jobbnak, magasztosabbnak akarják Izraelt. Mi szól belőlük, ha nem a lángoló szeretet?

Amit látnak, tapasztalnak, nem elégti ki őket. Papjainkhoz fordulnak hát első sorban. Izrael pásztorai! ifjitsatok meg a hitet, frissítsétek föl a lelkekben; keltsetek új lelkesedést; tanítsatok, hirdessetek, mintha csak ma, mintha csak ti nyertétek volna a tant és kössétek meg újból a szövetséget Atyánkkal, Teremtőnkkel.

Hisz erre már a talmud is tanít. »És lőn, ha megszivlelitek az Én parancsolataimat — szól az Ur — melyeket én tinéktek megparancsolok ma.« »Ma, jegyzik meg régi mestereink, igenis ma. Minden nap úgy tessenek neked, úgy tanítsd és úgy gyakorold, mintha csak ma nyerted volna azokat. Ujak, kedvesek legyenek előtted minden nap.«

Ezt a talmud mondja, Löw Tivadar dr. pedig csodálkozva kérdezi tőlem, hogy én is hiszem-e, hogy a vallásnak meg kell ifjodnia?

Hiszem és vallom. Meg kell ifjodnia minden nap.

Az iskola, melyből dr. Löw Tivadar kikerült; a dicső apa és az apa nyomdokaiba lépő fivér; a tradíciók, melyekben fölnevelkedett és melyeknek odaadó hive ő maga is: megértetik velünk csodálkozását, hogy Izrael szellemének miért kell fölfrisülnie és miért a hívő szózat a papokhoz?

Nos, igenis elfásultunk; a hit kihalt házunkból, lelkünkben; a tudomány, a fölvilágosodás igenis a vallásos közönyt vonta maga után; a közönyből igenis materializmus, egoizmus, lelketlen stréberség fakadtak; a forró érzés igenis kialudt és nem érezzük többé az eleven viszonyt Istenhez; ha jót teszünk, ha imádkozunk, ha ünnepet ülünk, igenis azt hisszük, kielégítettük Istenünket; — hódítsuk hát vissza a hajdani önzetlen, az egész lelket elföltő, mindenható szeretetet; hódítsuk vissza első sorban papjaink segítségével, kikhez dr. Silberstein fordult, mert bizik bennök, mert becsüli őket.

Itt egy község, meg egy másik, meg egy harmadik, meg még több, Istennek hála! melyeket papjaik buzgalma, szeretete, heroismusa rövid idő alatt valósággal átalakított. És hiveik, ahogy haragusznak rájuk a szent komolysáért, melylyel föladatukat teljesítik. Inkább az imádásig szeretik.

Mert Istennek a gyülekezete vagyunk ma is és a jóért és igazért még tudunk lelkesedni; csak lássunk minél több példát.

Igenis papjaink visszavezethetnek bennünket az élő friss vizekhez, melyek oltják szomjuságunkat, de a melyekhez azért mindig újból és újból visszavágyódunk.

Mert sok laikus valósággal szomjuhozza az új kort. Mert a laikusok jó idő óta szívből vallásos, szent föladatát átérző és átértő papok után vágyódnak. Mi más ez, mint kezdete az Istenhez való visszatérésnek?

Értsék meg ezt a vágyat papjaink, értsék meg jobbjaik, értsék meg és táplálják, de ne rontsák le azzal, mint teszi az igen tisztelt levélíró is, hogy azt mondják: mit akartok? hány éve, hogy templomban voltatok? —

Ez nem az út. Ezzel igenis el lehet ijeszteni az embereket Istentől, de nem visszavezetni hozzá.

Szabolcsi Miksa.

Polyák igazság.

Salamon király, ha föltámadna, s véletlenül Galicziában próbálna szerencsét, ugyancsak siralmas karriér várna reá. A kit úgy tisztelünk, mint a legbölcsebbet minden eddig élt birák között, még adjunktus sem lehetne a polyákok országában. Ott ugyanis egészen más az igazság, mint errefelé, a hol még van egy kis renoméja a néhai zsidó bölcseknek is, meg annak a pogány istenasszonynak is, a kit úgy hívják, hogy Justitia.

Erre mifelénk még fegyházba csukják a rablót, ellenben a kiraboltak büntetlenül maradnak; a panaszttevőknek sem esik bántódásuk, sőt a jogos önvédelem sem büntetendő. Ez aféle régi módi igazságon Galicziában már túl vannak. Ott a rablás, gyujtogatás nem bűn, csak közönséges kihágás, a miért egy-két heti dutyi teljesen elegendő; nálunk büntett, a mit fegyházzal sujtanak. Nálunk a felbujtót szigorubban büntetik a tettesnél, az olyan köztisztviselőt pedig, a kinek a közbátorság megvédése volna a kötelessége, s ezt elmulasztaná, legalább is elcsapják. Galicziában ez másképp van. Ott a lázitók — a mint a legutóbbi zendülés után láttuk — egy-két heti fogságot kaptak, a rablók és gyujtogatók két héttől négy hónapig fognak ülni, ellenben az a szegény zsidó, a ki védeni akarta a vagyonát és hozzátartozóinak az életét, egy évi börtönnel lakol.

A rablók czinkosa, a ki kerületi kapitány létére valóságosan czimborált a hetőrő bandákkal, s a segítségért könyörgő zsidókat elfogatással fenyegette, dicséretet kapott *Pininski* helytartótól. Ugyanez a helytartó orrot adott annak a másik kerületi kapitánynak, a ki erélyesen elfojtotta kerületében a zavavargást.

Ezekből látszik, hogy a polyák igazság egy egészen különleges igazság. Hozzá hasonló nincs sehol a földkerekségén. A mi máshol bűn, az ott hatósági oltalmat élvez; és a milyen mértékben emelkedik a másutt ismeretes jogrendszerben a büntethetőség, ott oly mértékben csökken, úgy, hogy a legsúlyosabb deliktum: a hatósági bűnpártolás, már nem is bűn, hanem dicséretes cselekedet. És jaj annak a szerencsétlen tisztviselőnek, a ki olyan számár, hogy nem tud beleilleszkedni ebbe a különleges jogállapotba: haragja villámit zudítja szegény fejére *Pininski* Jupiter, a gácsországi főisten.

Természetes ezek után, hogy a polyák jogfelfogással karöltve halad a galicziai szociálpolitika is; a társadalmi tudományok a jogtudomány ikertestvérei lévén. Ezen a téren is igen érdekes megfigyeléseket tehetünk a galicziai zsidóüldözések alkalmából. Összeültek ugyanis az ország vénei, politikusok, képviselők és tanácskoztak arról, hogy mi módon lehetne az ilyen kellemetlen eseményeket megakadályozni. És megszólalt a szociális bölcsesség galicziai aeropágja és kimondotta, hogy először is művelődjék a galicziai — zsidóság.

A zsidót kell műveltebbé, modernebbé tenni, hogy a más vagyonát, testi épségét, életét meg tudja becsülni a paraszt. Ezt tessék felérni nem polyák észjárással. Mintha csak azt mondanánk, hogy ha európai műveltséggel fölfegyverkezve mégy az emberevők közé, ne féltsd az életedet, mert a művelt kannibálok rögtön megszelidülnek, ha elszavalod nekik *Byron* valamely költeményét.

Ez volna örült beszéd másutt, de Polyákországban ez is igazság. Aféle polyák-igazság. Nálunk azt mondanák, hogy igen, a kultura terjesztése mindenestre előnyös lehet a köznép erkölceinek megszelidülésére, de ne azokat szelidítsük, a kiket kiraboltak, hanem azokat, a kik hajlandók a fosztogatásra. A buta és könnyen fölbujtogatható csöcseléket világosítsák föl, tanítsák meg az »enyém, tiéd, övé« fogalmára: ez mindenestre üdvös lehet. És hát jól van, terjeszszék a világosságot az elmaradottságban élő zsidóság közt: ez is helyes. De mikor az a szegény buta zsidóság az áldozat volt és a legalább is olyan buta parasztság követte el a gaztetteket, akkor miféle logika van abban, hogy a zsidóság műveletlenségében keresik a veszedelmet?

Érdekes tudni, hogy *Pininski* ur, a kinek az országában így terjesztik a kulturát, majdnem kultusz-miniszter lett nem is oly régen. Ugy fordul, hogy még igazságügyminiszter is lehet belőle. Hiszen Galiczia Ausztriában van, a hol mostanában fenekestől felfordult minden.

És ez a némileg megnyugtató jelenség. Mert ha nem olyan országban történnének ezek a dolgok, a hol vitustánczot jár az állami organizmus minden porczikája; ha nem tudnók a legszörnyűbb képtelenségeket, a legképtelenebb szörnyüéseket is megmagyarázni azzal, hogy mindez egy halálosan beteg államtest elváltozásainak a folyamánya: akkor kétségbe kellene esnünk azon, hogy itt, a mi országunk tőszomszédságában, a honnan a szemvillantás alatt átszarmazhat hozzánk minden intellekció, ilyen hajmeresztő állapotok dühöngenek.

De épen az a megnyugtató, hogy Ausztria és Magyarország között nem csupán a keskeny Lajtha az elválasztó vonal. A pusztulás, züllés, politikai és erkölcsi végromlás veszedelme, a mely Ausztriát teljesen hatalmába kerítette, nem fenyeget minket. Az optimisták abban reménykednek, hogy Magyarország megmentheti Ausztriát, de ez hiu optimizmus. Attól azonban a pesszimizták sem tartanak, hogy Ausztria romlása magával rántja Magyarországot. Ausztria államiságát belső, vulkánikus erők dülják szét biztosan, menthetetlenül. Nem menti meg külső segítség. Ellenben a magyar államiság belső ereje elég nagy ahhoz, hogy diadalmasan dacoljon minden külső befolyással. Ausztria társadalmi nyavalyája a politikai haldoklás undok tünete. Magyarország társadalmi egészségét biztosan védi konszolidált állami élete.

Dr. Soltész Adolf.

A zsidó tanítók neve.

Ügyes-bajos dolgait megbeszélendő országos gyűlésre sereglett össze az idén is a hazai zsidó tanítóság. Sok komoly dologról volt szó és az eszmecsere, a melyet egyes jelentékenyebb kérdések fölött folytattak, diszére lehet a zsidó tanítók nagy szellemi társaságának.

Olvasván azonban azokat a tudósításokat, a melyeket lapjaink erről a gyűlésről hoztak, bizonyos megütözést kelt bennem egy sajátságos körülmény. A katolikus tanítók, a középiskolai tanárok, a délmagyarországi tanítók gyűlésein csupa, vagy tulnyomó részt *magyar nevi* szónokot látok szerepelni, az Országos Magyar Izraelita Tanítóegyesület közgyűlésén szereplő előadók és fölszólalók majdnem kivétel nélkül *német hangzásu* név viselői.

Hogyan? Hát az a zsidó tanítóság, a melynek nagy érdemeit a magyarosítás nehéz munkaja körül mindenütt annyira méltányolták, a mely a nemzetiségek lakta vidékeken is a legszebb eredményeket érte el, ez a zsidó tanítóság még mindig nem akarja levetni magáról azt a német csuhát, a melybe egy szerencsétlen kormányzati aera bujtatta őket? Azért kérdem azt, mert ép tudom, hogy a magyarság szempontjából semmi gáncs nem érheti őket. Az nem volt jogosult panasz, a melyet egy pesti ujság hangoztatott a németes kiejtésű zsidó tanítószónokok ellen. Tessék a fiatalját kiválogatni, van ott annyi jó magyar, hogy tiz ujság szerkesztősége is kitelnék belőle. Az öregektől azonban, a kik a német iskolák levegőjét szívták, senki sem veheti rossz néven, hogy németesen ejtik ki a magyar szót. De ezek különben is kevesen vannak.

Azt azonban határozottan rossz néven veszem a zsidó tanítóktól, hogy magyar szellem, magyar intellektualis erő fölös birtokában is csudálatos konzervatizmus ragaszkodnak a német névhez. A tanítóegyesületnek van 534 tagja. Ebből 416-nak van német neve és csak 118-nak magyar. Vagyis a tagok 77.75 százaléka német hangzásu nevet visel, Van 4 Adler, 4 Baum, 3 Blau, 6 Braun, 4 Deutsch, 3 Engl, 7 Fischer, 5 Friedmann, 6 Gold (illetve ilyen tőszóval kezdődő név), 3 Grosz, 5 Grün, 6 Hercz, 14 Klein, 12 Kohn, 3 Korn, 3 Kramer, 9 Krausz, 9 Löw, Löwy, 10 Neu-mann-feldbach-hauser, 4 Pfeiffer, 6 Pollák, 8 Rosen-baum-feldberg-stein, 3 Spitzer, 3 Spronecz, 4 Schlesinger, 8 Schön, 8 Schwarcz, 4 Stein, 5 Stern, 15 Weisz stb.

Nagyrabecsülöm bizonyos dolgokban a merev konzervatizmust és elismerem, hogy annak, a ki becsben tartja a vallást és a vallásos hit és fölfogás terjedésére sulyt helyez, kell is konzervatívnek lenni. Mert a mai korban, a mikor a gazdasági harc surlódásai közepette és a tudomány iránt való folyton növekedő szeretet miatt a vallásos érzület gyöngül, a vallás becse kive-

szőben van, szükség van zászlótartókra, a kik mint központ gyűjtik maguk köré a hívők felnevekedő seregét. A községnek a rabbija és a tanítója ez a zászlótartó és ha ők ketten a körülöttük hajló haladás eszméivel szemben a régi tradíciók ápolására törnek: ezi tőlük senki sem veszi rossz néven. Elvégre maga a vallásos gondolkodás is csak konzervativizmus. De ez a konzervativizmus még a radikális liberalizmus szempontjából sem gáncsolható. Sőt ellenkezőleg, én dicséretesnek tartom.

A név azonban nem dogmája a vallásnak. Az öltözet az emberi *test* ruhája, a név az *egyéniség* köntöse. Vallásos szabály nincs arra, hogy a zsidót Weisznak, Schwarcznak, vagy Blaunak hívják. A német nevet megbélyegzésül erőszakolták a zsidóra, épugy mint a sárga foltot. És hogyan van az, hogy a mig a sárga foltot sietve dobták el maguktól, mikor megszabadulhattak tőle, a másik gyalázó bélyeget, a német nevet nemcsak megtartották, hanem még ma is hagyományos szeretettel védik? Az alkalmazkodás természettudományi elve mindenütt érvényesül, a létért folytatott harcokban.

A leveli hernyó elveszti riktó vörös színét és fajának létharczában a galyak és levelek színét veszi föl, hogy észrevétlen maradjon az üldözők előtt. Nem gondolok arra, hogy ez az örök igazságu természeti elv nem érvényesült a német nevű zsidóknál, de kérdem azt, szükség-e a magyarul érző és gondolkodó zsidóságnak arra, hogy ellenségeinek egy erős fegyvert hagyjon a kezében. Hisz ugyis egyre támadják. Kikeresik a legkisebb hibáját is és ostromozzák érte. A vallás tétellei ellen indított hajszaról kimutatták, hogy alaptalan. A magyarságát és magyarosodásra való minden más vallást felülmuló hajlandóságát már sokan elismerik, de hogyan követelheti a zsidóság azt, hogy őszintén és utógondolat nélkül fogadják el a magyarnak, a mikor érihetetlen csökönyösséggel ragaszkodik a német névhez.

Az nem mentés, hogy más vallásbeliek közt is sok a német nevű; tőlük is hiba, hogy nem vesznek fel magyar nevet. De a zsidó ne hozza föl a maga mentéseül a mások hibáját. Mint a hogy iskolái magyarsága és magyarosító képessége tekintetében övé az első hely, legyen ebben is övé az elsőség. Ép azért, mert neki még az alkalmazkodás törvénye is azt parancsolja; de főleg a jóizlés szempontjából tegye meg és ne ragaszkodjék a sárga folttal egy célú és szándékot kifejező külső jelhez.

A tanítóé a községben a vezérszerep. Ő járjon elő a jó példával és ő vezesse a többieket.

Seress László.

Zsidó iskolák.

A tanév letelt és felekezeti iskoláink több-kevesebb részletességgel számot adnak egy évi sáfarkodásukról. Aratás ez is, a kalászbá szökkent iskolai eredmények aratása. Van benne szalma és kövér magot hordó, kinek miként kedvezett az időjárás, talaj és a mag sikerje.

Bíralatba természetesen nem bocsájtkozhatunk, nem különösen, egyenként vevén tollhegyre az iskolákat. Így az érzékenykedést akarjuk egyrészt lehetetlenné tenni, másrészt pedig a szétfolyó aprólékoskodást kívánjuk kikerülni. De a mint az aratásról megjövök, természetesen jönnék munkaadójuk elé, ugy mi is dolgunkat végezvén, koszorut fonunk majd isten áldásából.

Most pedig lássuk az értesítőket:

Nagykanizsa.

Négyféle iskolája van ennek a nagy dunántúli hírközségnek: elemi leányiskolája 133 tanulóval, elemi fiúiskolája 167 tanulóval, polgári iskolája 112 tanulóval és felső kereskedelmi iskolája 106 összesen 518 tanulóval. A tanulók száma nem tulságos sok, a tanerő ellenben nem kevés.

Ünnepséget tartottak az iskolában eleget, de csak nemzeti jellegűeket. A király 10 szobrának ünneplésére 2 ünnepély volt, hasonlóképen a negyvennyolczas vívmányok félszázados fordulója alkalmából. Ünnepély volt továbbá a király koronázási évfordulóján és Eötvös József br. emlékére. A felekezeti ünnepségek az ifjusági istentiszteletekre szorítkoztak, melyeket szombatonként tartottak meg.

Az 518 beirt tanulók közül egész tandíjmentességben 230 (158 elemi, 48 polgári és 24 felső kereskedelmi), továbbá részleges tandíjmentességben 96 (33 elemi, 23 polgári, 20 felső kereskedelmi) részesült. Ösztöndíj-ápitvány 30 van, melyeknek 296 frt 91 krnyi jövedelmét és két felső kereskedelmi iskolai ingyenes helyet szétosztották. Alkalmi ösztöndíj 55 frt gyűlt össze. A szegény tanulók ruházására szolgáló alapnak 205 frt volt jövedelme, míg ugyane célra adakozások útján 322 frt gyűlt be. Az iskolai pénztár javára 224 frt 50 kr. gyűlt be, az iskolaalap javára 703 frt 50 kr és a létesítendő kereskedelmi iskola segélyegyesületének 212 frt 45 kr. A tanári könyvtárak szépen gyarapodtak.

A tanulók közül 341 nagykanizsai, 177 vidéki. Nemzetiség szerint 497 magyar, 1 német, 18 horvát és 2 egyéb. Vallás tekintetében 487 zsidó, 25 katolikus (16 kereskedelmi iskolai), 2 reformatus, 4 ág.-ev. (3 kereskedelmi iskolai.)

Az értesítő az egyes iskolákról külön részekben számol be, a polgári iskoláról a hittani anyagot is közli, az értesítő végén azonban Neumann Ede dr. külön cikket szentel a hittani intézmények és anyagok ismertetésének, még pedig elég részleteset.

Az iskolaszék tagjai ezek:

Elnök: Szukits Nándor dr. Alelnök: Rothschild Jakab dr. Jegyző: Barta Lajos, hitk. titkár. Iskolaszéki tagok: Főt. Neumann Ede dr. főrabbi, isk. felügyelő, Bachrach Gyula gondnok, Blau Simon dr., Bün Samu, igazgató, Ebenspanger Lipót, Engländer Ottó, Grünhut Henrik, Halphen Mór, Hirschel Ede, Löwy Adolf, Löwinger Ignác, Neubrunn T. az elemi és polg. isk. tantestület képviselője, Rapoch Gyula ügyvéd, Rosenberk Richárd, Rothschild Samu dr., Scherz Richárd, Schwarz Adolf dr., Szommer Náthán, Somosi Vilmos, a f. ker. iskolai tantestület képviselője, Stern I. M., Weisz Tivadar.

A tanítás munkáját a következők végezték: 1. Az elemi iskolában: Bün Samu igazgató, Fischer Jenő, Freund

Karolin, Hirschfeld Rezső, Kartschmaroff Leon, Kertészné Grünbaum Sarolta, Keményné Klein Julia, Kondor József, Kramer Lajos, Löwenbach Jozefa és Pichler Pál róm. kath., Seregély Dezső ref., Szabó K. István r. kath. hitoktatók. 2. A polgári iskolában: Bún Samu igazgató, Altmann Mór, Balla Mózes, Hirschfeld Rezső, Kellert Lajos, Kertész József, Neubruun Tóbiás, Somsis Vilmos és Pichler Pál r. kath., Seregély Dezső ev. ref. hitoktatók. 3. A felső keresk. iskolában: Bún Samu igazgató, Balla Mózes, Kalcsok Leó, Kárpáti Manó, Neumann Ede dr, Rosenberg Mór dr, Somosi Vilmos, Villányi Henrik dr., Vörös Cyrill. és Hütter Lajos ev., Pichler Pál római kath., Seregély Dezső ref. hitoktatók.

B a j a.

Három iskoláról számol be a bajai hitközség értesítője. Elemi iskoláról, továbbá polgári fiu- és polgári leányiskoláról. (Az óvodáról és talmudtóráról nem szól az értesítő.) A polgári iskolák növendékei folyton szaporodnak, ellenben az elemi iskolákba járók száma, lassan bár, de következetesen csökken. A polgári fiúiskolának a lefolyt évben 100, a polgári leányiskolának 90 növendéke volt, míg az elemi iskolába 225-en jártak. Az elemi iskolák növendékei a kanyaró miatt csökkennek és ezen betegség okából a lefolyt tanévben is 6 hétig szünetelt az iskola. A tanítás eredményében mindazonáltal kár nem mutatkozik, mert a javító vizsgálaton és osztályismétlésre utasítottak száma a növendékeknek 17,8%-a, még a polgári fiúiskolában 21%, a polgári leányiskolában pedig 19,9%.

Hazafias ünnepélyt keltőt tartott az iskola, a király 10 szobor ajándéka alkalmából és a 48-as törvények ünneplésére. Vallásos ünnepély — az ifjusági istentiszteleteken kívül — chanukakor volt.

Az iskola szegénysorsu növendékeivel szemben három egyesület gyakorol jótékonyt: a talmudtóra egyesület, mely könyveket oszt ki és a fiukat téli ruhával látja el; a nőegyesület, mely a leányok téli ruhájáról gondoskodik és a leányegyesület, amely naponta — hat hónapon át — 50—60 gyermeknek adott ebédet. Érdekes, hogy a bajai kaszinó a zsidó hitközség polgári fiúiskolájára javára évi 50 korona ösztöndíjat kötött le. Az év végén egyesek kisebb-nagyobb adományaiból és az alapítványokból tekintélyes összegre rugó ösztöndíjat osztottak ki. Az iskolák évi kiadásai 12,328 frt 41 kerra rugtak, ebből a tante-tület fizetése 9835 frt. A bevételek 6908 frt 53 krt tettek ki, amibe Baja város 1400 frtos évi hozzájárulása is bele van foglalva. A kiadásokból 5419 frt 88 kr. a hitközségi pénztárt terhelte.

A polgári fiu- és leányiskola 190 növendéke közül 12 keresztény. Az elemi fiu- és leányiskola és kisdédóvó növendéke közül 6 keresztény.

Az értesítő nagyon helyesen közli a főgimnázium és a városi polg. isk. hitoktatási anyagát, a talmudtóra tantervet az alsófoku ipar- és keresk. iskola hitoktatási anyagát és természetesen a felekezeti iskolák hittani anyagát is.

Az iskolaszék tagjai ezek:

Elnök: Bruck Samu dr., Adler Lipót dr. főrabbi, Rosenberg Mór hitközségi elnök, Lemberger Henrik dr. orvos, Schön Antal kereskedő, Erdélyi Gyula főjegyző, Lukács Gyula bankigazgató, Reich Salamon földbirtokos, Erdős Jakab igazgató, Toch Zsigmond polg. isk. tanár, Weinberger Bernát jegyző. A kisdédóvó és kézimunka felügyeletével meg voltak bízva: Rosenberg Morné, Bruck Samuné, Hesser Gyulané, Weidinger Salamonné, Schön Antalné, Bernhardt János dr. tisztí főorvos.

A tanító-testület a következőkből áll: Erdős Jakab igazgató, Frankfurt Eugenia, Kun Lajos, Pollák Manó, Rosenfeld Henrik, Rotschild Klauber Teréz, Reisz Irén, Scheer Bernát, Spitzer József, Stekler Sándor, Stricker Simon, Szántó Ede, Toch Zsigmond, Berger Salamon.

T Á R C Z A.

Frájter Geiger.

A század már harmadik hete feküdt a vardari hegyen. A szó legteljesebb értelmében feküdt. Azon az egy pár emberen kívül, akik őrésre mentek, vagy lejártak a hegyről az új-bileki zászlóaljparancsnoksághoz parancsért vagy postáért, a többiek tényleg feküdtek egész nap. Nem betegség irányában, unalomból. Ha el is vitte őket a firer ur Tanyai, utat csinálni vagy követ törni délelőtt, délre otthon kellett lenni, mert fel kellett váltani az őrseget. Délután persze az őrsegtől jött katonák pihentek.

A század tudniillik »kordonon« volt.

A kordon fogalmát a ezibil ember olyanformán érti, hogy tüzoltók vagy rendőrök kötéllel elkerítenek egy bizonyos térséget, oda aztán nem szabad senkinek sem bemenni. A katonai kordon egyéb dolog. A katonai kordon lent Hercegovinában divik és határőrseget jelent Hercegovina és Montenegro között. A hol Hercegovina határa érinti Montenegroét, ott végig húzódik a kordon. Kisebb nagyobb távolságban katonai elkülönítmények vannak bekvártélyozva rozzant viskókban és vigyáznak, — maguk se tudják mire.

Olyan fél-g-meddig hadiállapot uralkodik ott. A katonák nem mehetnek sehova sem, hanem csak úgy, ha 3-an, 4-en együtt vannak. A fegyver mindig velük van. Az igaz, hogy nincs is hova menni. Kopár fekete kősziklákból áll az egész vidék ott, hol emberek nem laknak, mivel a földet megművelni nem lehet, az állat pedig nem talál táplálékot a köveken, melyen növény meg nem terem. Hébe-korba akad egy-egy benszülött, aki arra vetődik. Tojást hoz vagy csirkét árul. Végtelen olcsó mindakettő, mert más úgy se veszi meg tőle, mint katoná.

A katonáknak pedig ott finom, jó soruk van. Mert nemcsak reggeli, ebéd, vacsora jár a kordonon (a miről más helyőrségben szó sincs), hanem vacsora után tea, az ebédhez pedig vöröshor. A pénzbeli állomány is másfélszer több, mint ott, a hol nincs kordon. A közember 6 krajczár helyett 15 krajczárt kap. Mivel pedig még elkölteni sem lehet, hát a kordonon annyi a pénze a katonának, hogy alig várja, hogy lekerüljön újra a kordonról, hogy elkölthesse. Mert nincsenek berendezkedve a hadsereg tagjai arra, hogy takarékpénztárt szervezzenek.

Tehát három hete ott feküdt már a század a vardari hegyen és unatkozott mindenki derekasan.

Nappal csak eltérferegtek a katonák erre arra, ki őrsegen volt, ki patrólban, néhányan a posta útját fedezték, mások kint voltak a hegyoldalban és utat javítottak, — hogy a bosnyák jobban tudjon rajta járni, mint mondták, — hanem mikor beállt az estszürkület és a katonák összeverődtek a konyhában, a hol a vacsorát főzték a szakácsok, vagy a czugszobában (csak

egy volt, abba is beesett az eső), ahol a sujszterek dolgoztak lámpafénynél, — mert az a sok kőszikla csak úgy nyitotta a bakancsok talpát, — hát akkor felhangzott a szomorú nóta, és elszállt arra Magyarország felé:

A bileki nagy kaszárnya
Sárgára van meszelve,
Hej, de sok szép magyar gyerek
Van abban eltemetve.
Csipkészlű slingölt kendő
Takarja a szemüket,
Nehéz bánat, szomorúság
Szaggatja a szívüket.

A fráter ur Geigerbe ütött be ma különösen a szomorúság. Mert úgy van ám az, hogy ha az egyik vagy másik katona igen eltalál gondolkozni, hát akkor olyan keserves hangulat keletkezik a kaszárnya falai között, hogy bánatot ott aztán mindenki. Semmi oka sincs rá egynek se, hanem azért csak buslakodik. Jól esik neki a buslakodás.

Min busult ma a frajter ur Geiger, talán ő maga se tudta. Vannak olyan napok, mikor az ember nekifekszik a bánatnak minden ok nélkül és a kordon, ahol az ember száz mérföldnyire van Magyarországtól, igen alkalmas hely arra, hogy ilyen napok minél bővebb számban legyenek.

Ott feküdt a strózsákján a fráter Geiger és gondolkozott; tágra nyílt szemekkel révedezett a pillantása ide-oda.

Bántotta a honvágy. A pajtásai pedig segítettek neki a szomorkodásban. Épen a tegnapi patrol hozott egy új nótát Koritóról (a szomszédos kordon-hely) — a kompanisnájderinfanteriszt Nikolausz Pozsár igen jól tudta adni a szót nótáformára — hát azt énekeltek:

Jaj annak a huszesztendős legénynek,
Katonának, a kit könnyen elvisznek,
Bimbójában, virágjában elviszik
Elhervasztják, aztán hazaeresztik.

— Hej, szólal föl az ágyáról fráter ur Geiger, ne szomorítsatok még jobban, mert ugyis igen sirhatnékom van már.

— Hát mi bajod, kérde tőle a szomszédja, infanteriszt titulár frajter Johann Boszternák, sohase se volt jobb sorod, mint most van.

Ezért a szóért a frajter Geiger fölkapott egy kezeügyébe eső bakancsot és a Boszternák után dobta. Boszternák félreugrott, a bakancs odarepült a harmadik ágyra, a hol az infanteriszt Gyöngé feküdt.

Mikor az ember alszik, azután bakancscsal ébresztik föl, akkor nincs ilyen jó kedve. Az infanteriszt Gyöngének se volt jó kedve. Fölkapta tehát a bakancsot és hajított ő is vele egyet. Ugy találomra. A bakancs pedig visszarepült oda, a honnét kiindult, a fráter ur Geiger ágyára, még pedig olyan szerencsétlenül, hogy az éles patkója bevágta a fráter Geiger fejét. Azt rögtön elborította a vér.

Ettől aztán megijedtek valamennyien. A Boszternák szaladt a firer ur Tanyaihoz, hogy elkérje tőle a patikát. Mert egy kis kézi gyógyszertár volt a kordonon, csak az volt a hibája, hogy mikor a multkor »angesagte Kasernvisit« volt (az ám még csak az istentelen dolog!), hát a firer ur püczerja még a patikát is kipuczolta és minden egyes skatulyából kirakta a porokat, hogy a dobozokat is kitörülgesse, hátha épen azt vizi-

tálja meg az alezredes ur, mert az angezagte vizitnél soha se lehet tudni, hogy mire vetette ki a hálóját az, a ki vizitál.

Hát a skatulyák tiszták is lettek, hanem a porokat össze-vissza cserélte a püczer és így bizony megesett, hogy a kiknek hideglelés ellen adtak orvosságot, az egész éjjel lótt-futott . . .

Kimosták a sebet, bekötöttek. Aztán mikor látták, hogy nincs baj, akkor elkezdték hunczutkodni a Geigerrel.

— Soha se hittem volna, szólt a Boszternák, hogy annyira szeresd a katonaéletet, hogy a fejed külön ki legyen abrikoltva az egzeczérozásban.

— Miért, kérde gyanutlanul a Geiger.

— Gliederegzeczérozást tartott és »Öffnen« csinált.

A gliederegzeczérozásnál persze hogy megesik, hogy azt komandérozák, hogy teszem föl: Infanteriszt Gugyera, Mitte! Öffnen! — mire szétnyílik a »Glieder«. Ez se jó szokás, mert az ilyen öffnen után vagy bajnéfektolás jön, vagy a mi még ennél is rosszabb, gelenkszibung: bájn forbercz hében, vagy gver au/vercz stószén.

De még ezeknél is kellemetlenebb dolog, mikor az embernek a feje csinál öffnen. Különösen, ha az, a kinek a feje, ilyen szokatlan mulatságra vetemedik, fráter ur, a ki pedig az öffnennek az okozója volt, csak infanteriszta. Mindezekon kívül pedig ama bizonyos infanterista azok közé a katonák közé tartozik, a kikre a firer ur Tanyai rávetette a szemét.

A ki katona volt, tudja, mit jelent az, mikor a firer ur ráveti a szemét valakire. Annak a valakinek aztán jobb lenne, ha minden habozás nélkül elbujdosna Montenegro felé, mert, hej, sok keserű órát, sok keserű napot tud a firer ur Tanyai szerezni annak, a kinek az ábrázatja nincs a kedvére.

Teszem föl, itt ez a szegény Gyöngé. Soha életében sem tett rosszat a firer ur semmiféle ivadékának se, mint katona is eléggé megbecsülte magát, mégis mindig vele bajlódott a firer ur. A legkomiszabb vártára őt küldte (mert a kordonposzton ő képviselte az őrmestert; az őrmester ur Vrbičan volt posztenkomandans), ha a havaseső legjobban zuhogott (pedig ott a hegyek között de tudott zuhogni) biztosan a Gyöngének kellett posztbedekungra menni, mely művelet abban áll, hogy két óráig kell a sáros földön mozdulatlan heverni és bevárni, a míg postakocsi elgördül az uton; ha valami soron kívüli szolgálat akadt, arra biztosan a Gyöngét verte ki a firer ur pihenéséből.

Most is beleesett a rossz és jött vizitálni az irodából, a hol lakott, hogy mi történik már megint. Fráter Boszternák ugyanis olyan elővigyázatlan volt és azt jelentette a firer urnak, hogy azért kell a patika, mert az infanteriszt Gyöngé bevágta a fráter Geiger fejét egy bakancscsal.

— A Gyöngé, mondá a firer ur és igen furesán nyomta meg a szót, az infanteriszt Gyöngé, — majd eligazítom annak a baját.

A czugszobába érve aztán hozzá is fogott, hogy a Gyöngé baját eligazítsa.

— Infanteriszt Gyöngé!

— Hier!

— Tudja-e, hogy mit csinált maga most? Tudja-e, hogy mi az, mikor egy infanteriszta beüti a fráter urnak a fejét?

A legénységben meghült a vér. Csak most vették észre tulajdonképen, mit akar a firer. Minden áron azt akarja, hogy rásüthesse a szegény közembere, hogy a feljebbvalóját tetteleg bántalmazta, amit a katonai törvények rettenetes szigoruan büntetnek.

— Firer ur, szólt a megijedt közember, hisz csak véletlenül történt, megmondhatja a frájter ur Geiger is. Én nem akartam őt megdobni és nem tehetek róla, hogy olyan szerencsétlenül ért oda a dobás.

— Frájter Geiger, holnap rapportra fog jelentkezni és panaszt emel infanteriszt Gyöngé ellen. Infanteriszt Gyöngét két ember fegyveresen azonnal kísérelje az őr-szobába. Ott marad reggelig. Reggel majd rapportra lehozatom. Majd megtanítom én, mi a szubordináció!

A bakák szótlanul összenéztek, de ellenkezni senkinek se volt kedve. A firer Tanyai jóformán korlátlan ur volt a kordonon. A kapitány ur ugyan szintén ott volt, de az külön lakott, a tiszti épületben. A századnál nem igen fordult meg, csak ha épen rapportot tartott reggel, vagy ha az irodába bement aláírni, azt a sok hiábavaló német írást, amit éjjel-nappal összeirt a manikulás az irodában. Mäskülönben egész nap bentült a szobájában és föstött mindentéle képeket. Igen szépen tudott fösteni, és örült, ha kiküldték a kordonra, ahol nem zavarta őt senki, sőt ki se gunyolták érte a többi tiszt urak, hogy a „dincz“-en kívül egyébhez is volt kedve.

Infanteriszt Gyöngé ellenkezés nélkül hagyta magát kísérelni az őr-szobába. A firer pedig az irodába ment vissza. Egy-egy elfojtott szitok, egy-egy keserves káromkodás kísérelte őt — gondolatban. Mindenkinek lett volna valami mondani valója, de senki sem mert szólni.

Mikor az embert amugy is emészti a honvágy, és buslakodik e miatt egész nap, este pedig olyasmiféle tapasztal, ami még jobban szítja a vágyakozást a szabadulás után, hát akkor talán jobb is, ha nem szól. Mert olyant talál szólni, ami kárára esik.

Csak az infanteriszt Lahucszy nem állhatta meg szó nélkül a dolgok menetét. De mivel, hogy nagy hunczut volt, hát úgy szólt, hogy bántódás ne érhesse őt. Tudniillik „iskolat“ tart önmagával. Kérdez és felel.

— Infanteriszt Lahucszy!

— Hier, felel önmagának.

— Ha a katonával igazságtalanság történik, mi a teendője?

— Elmegy neheztelésre.

— És aztán?

— Aztán becsukják!

De nem volt most kedve senkinek se nevetni, mert bántott mindenkit a szegény Gyöngének esete. Legjobban bántotta pedig a frájter Geigert. Végtelenül rosszul esett neki, hogy ő érte szenved meg egy pajtása, aki tulajdonképen nem is tehet róla, hogy az a szerencsétlen dobás őt érte.

De hát, hogyan lehetne segíteni rajta. Bemenni a firerhez, hogy „csinalja el“ a dolgot, hisz ugysem volt semmi? Az alig vezetne célhoz. A firer annál inkább igyekeznék a szegény közembert eláztatni, minél inkább látná, hogy mások a megmentésén fáradoznak. De hát a firer a legnagyobb ur a kordonon? Nincs itt a kapitány ur? Ahhoz kellene bemenni és elmondani neki mindent. Az bizonyosan nem bántaná a szegény Gyöngét, míg ha a firer tesz neki jelentést, akkor haj! keserü napokra fog az a katoná virradni.

Persze, hogy be kellene menni a kapitány urhoz. Ám hát oda bejutni nem olyan könnyü dolog. A kapitány ur nem szereti, ha zavarják és azért szigoruan megpa-

rancsolta a „kutyamosójának,“ hogy senkit be ne ereszen hozzája. Meg azután egyáltalában, hogy merészkedik egy frájter, egy egycsillagos, posztócsillagos katoná este bemenni a kapitány ur magánlakásába! Nem, ezt nem lehet tenni.

De azért csak nem tud pihenni frájter Geiger. Kimegy az udvarra. A kordon kutya el van szabadítva a lánczáról, és oda dörgölődik a katonához. A kutya ránéz azokkal az okos szemekkel a katonára, mintha mondani akarná neki: Nos, mit félsz, mért nem mész be a kapitány urhoz, jó ember az. Nekem is mindig kiküldi a maradék ebédjét.

Egyszer aztán észre se veszi a Geiger és ott áll az őrház mellett. Bepillant az ablakon. És látja, miként a szegény Gyöngé ott fekszik a kemény falócán a léczekkel elkerített zárt helyiségben. A feje a könyökére van feltámasztva. Néz. Olyan nagyon szomoruan néz. És könyvek peregnek végig az arcán

. A kutyamosó ugyan igen mondta, hogy baj lesz belőle, ha a frájter ur bemegy a kapitány urhoz, de a frájter mégis bement.

A kapitány ur feküdt a kanapén és olvasott. Megütödvé nézett a belépőre.

A frájter Geiger pedig szalutált és csak annyit tudott hamarjában mondani:

— Herr Hauptmann, ne büntesse meg a szegény pajtásomat az infanteriszt Gyöngét. Nem tehet róla, hogy beütötte a fejemet. — S csak akkor tudta előadni akadozva az egész dolgot, mikor a kapitány ur kétszer is rászólt. A frájter azután jelentette, hogy mi történt.

Nem a firert vádolta, csak a közembert védte.

A kapitány — őh be jó ember volt — belenézett a frájter arcába. Az nyílt volt és becsületes szándék sugárzott le róla. Aztán kikiáltott a kutyamosójának, hogy a firer ur Tanyait hívja ide. És míg a kutyamosó odajárt a firerért, nagy léptekkel járt fel és alá a szobában. Frájter Geiger állott haptákban.

— Firer, mondá a kapitány ur, a belépő szakaszvezetőhöz, bocsássa ki az őr-szobából az infanteriszt Gyöngét. Frájter Geiger azt jelenti, hogy nem hibás. Véletlenségből történt az egész. — És a frájter Geigert holnap reggel hozza eléem rapportra. Ich werde ihm drei Tage Kasern-Arrest diktieren, hogy el ne feledje többé azt, amit mint sarzsinnak jól kell tudnia, hogy a szolgálati utat mindig be kell tartani és rapport nem este van hanem reggel

Hazai Hugó.

Ujonnan belépő előfizetőknek megküldjük lord Beaconsfieldnek (D'Israeli)

A MESSIÁS,

Breier Eduárd

Az ó-budai bachur

czimü, lapunkban megjelent regényeket és Philippsonnak lapunkban most folyó

„Eszterka“

czimü szomorujátékának eddig megjelent folytatásait.

Az „Eggenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Józseftér 10.

H i r e k.

— Hogy ujabban ismét a sionisták indexére kerültünk, nem tehetjük, hogy itt röviden újból ki ne fejtjük állapotunkat a folyton kapuinkat ostromló kérdést illetőleg.

Üdözések folytan hazátlanná vált, szerencsétlen külföldi hittestvéreknek új otthont és új megélhetési módot szerezni, mi is segítettünk, jóval előbb, mielőtt a sionizmus megszületett. Az »Egyenlőség«-ből indult ki annak idején az akció a száműzött orosz zsidók segélyezésére és gyarmatosítására. A gyarmatosítás ügyét azóta is odaadással szolgáltuk, mit különösen Palesztinából vett díszoklevelek is bizonyítanak, mik szerkesztőségünk falait díszítik. Ha tehát úgy definiálják a sionizmust, hogy az abból áll, hogy a hazájukból kiülőzött zsidók részére Palesztinában földmives-gyarmatokat létesítsenek, akkor mi igenis sionisták vagyunk és voltunk a cím föltalálása előtt is. De nem kell sem testünknek, sem lelkünknek a politikai sionizmus, mely abból áll, hogy Palesztinából zsidó államot alkossanak, mely törekvéssel meg együtt jár egy zsidó nemzetiségi eszme fölkeltése és táplálása, mint ezt a bázeli kongresszuson kifejtették és sionista organumok azóta is folyton hangoztatnak.

Utóbbi ellenkezik magyar hazafiságunkkal, előbbi zsidó szívünkkel. Magyarok vagyunk, magyar a nemzetiségünk és semmiféle más nemzetiségi eszmét nem táplálhatunk és táplálni nem fogunk akkor sem, ha — óvja Isten magyar hazánkat! — nálunk is lábra találna kapni a nyílt, sőt hivatalos antisemitizmus, mivel a külföldi sionisták folyton ijesztgetnek. Magyar hazafiak leszünk akkor is, amint hogy magyar volt ezen a földön a magyar, az üldözés és elnyomás idejében is. Ha bekövetkeznék a vész, szembe szállunk vele és küzdeni fogunk ellene nemcsak mint zsidók, de főleg mint magyarok. Mert a nyílt antisemitizmus első sorban a magyar haza kára. Palesztinát mint zsidó államot meg nem akarjuk, mert az új hazát nyert, hajdani bontalanokat nem szeretnők újból földönfutóknak látni. Már pedig a politikai sionizmus törekvése könnyen azt eredményezheti, hogy a török is beáll zsidóüldözőnek, mire, sajnos, már is vannak jelek. Mert a zsidó állam alakítása utópia, melyet el nem érhetnek, és ha elérhetnék, meg nem állhatna, és csak új nagy bajoknak válnék kutforrásává, mint ezt már ismételtén kifejtettük. Még egyszer és utoljára tehát: szívvel-lélekkel szolgáljuk a gyarmatosítás ügyét. Kötelességünk segítségére lenni azoknak, kiket *qua zsidók* üldöznek, de küzdeni fogunk holmi zsidó államalkotásra irányuló törekvések ellen, mi nem csak hasztalan, nem csak hazafiatlan, de káros munka is.

Szabolcsi Miksa.

— A püspök beszédé. Ferencz József, unitárius püspök a napokban Verespatakon járt hívei között. Ez ugyan ránk, zsidókra nézve kevés jelentőséggel bír, de nagy horderejű azon ünnepi beszéd, melyet a püspök

tartott és melyben tudósítók közlése szerint a püspök a következő nyilatkozatokat tette:

»Még kívánom hitfeleimtől, hogy vallásukban buzgók legyenek; de még kívánom, hogy tisztelettel viseltesenek a más vallásfelekezeteik iránt is, mert előttem *nem keresztény, nem Krisztus követője az, ki a más vallását tiszteletben nem tartja*. Még kívánom, hogy úgy szeressék a más hitfelekezethez tartozókat, mint saját édes testvéreiket.« A prédikáció befejező mondata ez volt: »És most istennek szent áldását kérem e templomra; de kérem egyszersmint a városban lévő mindenik vallásfelekezet templomára is.« Sőt midőn az egyik — nem unitárius — küldöttség tiszteletgel a püspök előtt, a püspök a küldöttséghez a következőket mondta: »Én mindig az embert nézem. Előtem nincsen valláskülönbség. Legyenek meggyőződve, hogy ép oly szeretettel viseltem más hitfelekezethez tartozók iránt, mint saját hitfeleim iránt. Mindnyájan Istent imádjuk, mi minden a maga módja szerint. S ha én most, mint az unitárius egyház főpásztora, saját hitfeleimet vallásban val. buzgóságra intem, *atyáimlag intem egyszersmind önök t is, kik más hitfelekezethez tartoznak, legyenek buzgók saját vallásuk gyakorlatában*.« De sokan tanulhatnának a fennen gondolkodásu, nemes püspöktől — sok mindenfélét!

— Rabbiválasztás. Szászvároson, hol eddig rabbi nem működött, f. hó 10-ikén egyhangulag rabbivá választották dr. Rosenblüh Jenőt, ki tanulmányait az orsz. rabbiképző intézeten végezte, hol kedvence volt korunk egyik legnagyobb rabbinikus tekintélyének, rabbi Bloch Mózes rektornak, lévén dr. Rosenblüh a szeminárium egyik legvallásosabb és a talmudban egyik legjárta-sabb növendéke. A beiktatást még f. hó 31-ikén fogják megtartani.

— »Az Ifjuság.« Az a kis gyermeklap, melyet az Egyenlőség irástudói csináltak az ifju Izrael számára, egy kicsit megfáradt eddigi működésében, mert bár a kicsinyek szerették, biztatták, becézték, édes szóval tartogatták, a szülők és a tanítók távolról sem juttattak neki annyi életerőt, amennyi ilyen szép és nemes czélú vállalat zavartalan munkásságához mulhatlanul szükséges. A vállalatot, ha már az eddigi áldozatoktól nem riadt vissza, az Egyenlőség szerkesztősége és kiadóhivatala nem ejti el, de, hogy egy kissé összeszedhesse magát, illetőleg, hogy újabb erőket gyűjthessen — a kicsinyekkel együtt az Ifjuság is vakációzik. Eme vakációzás által senki sem fog anyagilag károsodni, mert az előfizetési lejáratoikat annyi hónappal hosszabbítjuk meg, ahány szám az előfizetési idő tartamán belül elmaradt. Mihez-tartás végett közöljük ezt és megnyugtatósul a kicsinyeknek, akik türelmetlenül követelik a maguk Ifjuságát. Ismételjük, nem rajtunk mulik a késedelem és a vakációzás; mi szellemi munkánkat eddig is szívesen hoztuk áldozatul a nemes czél érdekében, de anyagiakban se-hogy sem vagyunk annyira tehetősek, hogy ilyennemű áldozatok hozatalában ki ne merülnénk. A szülők és tanítók belátására bizzuk annak megítélését, hogy szükség van-e az Ifjuságra, s mindazokat, akik velünk együtt azt vallják, hogy igen, kérjük, hogy előfizetők gyűjtésével segítsék az Ifjuságot új, megerősült életre kelni az iskolaelv kezdetén.

— **A vandalizmus szinteréről.** Nem rémregényt irunk, hanem történelmet és nem a tudatlan ókor sötét, rég elmúlt századaiból, hanem a fölvilágosodott jelenkornak legutóbbi napjaiból. A galicziai zavargások szinteréről nyert értesüléseink borzalmasságukban fölülmúlják még a legélénkebb fantáziát is. Hogy milyen dolgok történtek ott, annak igen élénk bizonyítéka az, hogy egy *osztrák felekezeti ujságot*, mely egyet-mást leköszölt abból, a mit Neu-Sandezben a zsidókkal műveltek, — elkoboztak. És a kivételes állapot, a rögtönítélő bíróság — melyet három heti zavargás után léptettek csak életbe — most is csak arra jó, hogy a kinszenvedett zsidóknak pártjukat fogó lapokat elkobozzák, a zsidó társadalmi köröket föloszlas-ák, de az antiszemita lapoknak és társulatoknak semmi bántódásuk nincsen. Neu-Sandezben pénteken (június 24-én) már hangos szóval emlegették a parasztok, hogy »valami lesz«. A megrémült zsidóság figyelmeztette *Friedrich* kerületi kapitányt és oltalmat kért, de annak csak az lett a foganatja, hogy még azt a zászlóalj katonaságot is, mely Neu-Sandezben fekszik, kiküldték a város határáról jó távoleső czéllövő helyre. Ettől fölbátorodva, az egész környék parasztjai összerégltek Neu-Sandezben. Mindegyiknél volt zsák és kosár, hogy a rablott holmikat legyen miben elhordani. Arról volt ugyanis szó, hogy a zsidókat — »a császár megbízásából«, mint az a kétfejű sassal ellátott nyomtatott czédulákon állott — ki kell rabolni. A rabló csöcselék nekiesett a zsidó-piaczon áruló kereskedőknek és az egész áruraktárt földulta. Egy gazdag neu-sandezi keresztény — valami *Pisz* nevű könyvkereskedő — folyvást azt kiabálta: Vigyetek el mindent, a titeket. A zsidók kirablását megengedte a császár, hát csak munkára! Ennek a derék urnak segített a városi orvos, dr. *Kijas* is. Végre a délutáni órákban — mikor már kirabolták a városbeli összes zsidókat — visszajöttek a katonák a czéllövészetről és szétverték a rablókat. A vérszemet kapott tömeg visszavonulásában folyvást pusztított, házakat gyújtott föl, védtelen gyermekeket, aggokat és nőket bántalmazott. A Neu-Sandeztől 9 kilométernyire fekvő Alt-Sandezben biztonságban érezte magát újra a tömeg és elkezdte Alt-Sandezet földulni. Itt olyan gyalázatosságok történtek, hogy azokat európai államban egyszerűen lehetetlennek vél az ember. Itt nemcsak a parasztok raboltak, hanem a városi urak és azoknak nejeik is. A városi tűzoltóság fejszével és csákánnyal segített föltörni az ajtókat, elegáns, kalapos, selyemruhás dámák behatoltak az üzletekbe és válogattak ki mindenfélét magoknak. A községi tanács számos tagjánál találtak rablott selyemárukat, női pipereszereket, a miket azoknak feleségei raboltak el az üzletekből. Hogy a kár még nagyobb legyen és a zsidókat teljesen tönkretegyék, a tűzoltóság össze-vissza fecskendezett mindent vízzel, a mit esetleg a rablók ott hagytak.

A fosztogatás szombat este 8 órától hajnali 3 óráig tartott. A katonaság, 80 ember és 3 tiszt csendesen szemlélte az egészet! A rablás egész tervszerűen ment. Este 8 órakor egyszerre fölhangzott az »Előre« vezényszó és a tömeg megkezdé munkáját. A keresztény lakosok ablakaiban gyertyák gyultak ki és szent képek és keresztetek intették a fosztogatókat, hogy ott keresztények laknak. Két előkelő zsidó, *Finder* és *Holländer* voltak azok, kiknek üzleteit legelőször megtámadták. *Finder* 34 éve lakik Alt-Sandezben, a legkitünőbb hirnévvel bír, derék jóra való ember, akihez a rablás után maga gróf *Pininsky*, a helytartó ment részvétét kifejezni, — ám a felbujtatott tömeg éhes volt a zsidók vagyonára! . . *Holländer* üzlete 46 év

óta áll fen Alt-Sandezben. Az üzlet ma romhalmaz. A kitünően berendezett fűszer- és rövidáru-üzletből csak egy pár rongy-foszlány maradt fenn, mely uszik a tinta-, petroleum-, festék- és olaj-kátyuban. Az üzletben volt szövetelet, csipkéket, vásznakot az alt-sandezi legelőkelőbb uriaszonyok hordták haza. *Lów* és *Schupf* lisztkereskedők üzleteiből a lisztet mind elrabolták és készen álló kocsikon vitték odább. Itt a lakások is teljesen üresen maradtak. Még csak egy tányért, egy darab ruhát, egy vánkost sem hagytak. *Dembitzer Mózes* óras teljes készletét elvitték. Ennek az embernek nincs egy fillérnyi vagyona ma, pedig elég jómódu ember volt. Egy *Reich* nevű rövidáru kereskedő üzletét előbb leöntötték petroleummal, aztán meggyújtották! És a katonaság mindezt csendesen szemlélte! Hogy azután még háborítatlanabban folyjanak a dolgok, egy álsürgőnyvel, mely szerint a szomszédos *Rytro* községben lázadás van, a katonaságot egyszerűen eltávolították a városból. Csak mikor már nem volt mit rabolni és a helytartó is a helyszínére érkezett, akkor indítottak vizsgálatot. Kiderült, hogy a város legelőkelőbb polgárai nemcsak tetteleg résztvettek a pusztításban, de ők voltak a felbujtók is. A városi tanács-épületet — hova a rablott holmikat összegyűjtötték — a vizsgálóbíró csendőrökkel őrizteti, mert attól tart, hogy az előjáróság még onnét is ellop valamit!

Minő erkölcsi romlás ez! Minő züllés és eltévelyedés! Szinte lehetetlennek tűnik fel, hogy mindez alig 10 óra távolságnyra Budapesttől és Béctől történt! Minő halálos megfélemlítésnek lehetnek azok a szegény zsidók kitéve, hogy nem ragadtak fegyvert és nem fordultak bántalmazók ellen, kik megrabolták és megbeestelenítették őket. Hisz még az állat is ösztönszerűleg védi magát és csak a szegény zsidóknak kellett eltűnniök szóltanul és tétlenül, mint teszik őket tönkre, nehogy a felbujtatott, vad tömeg még mészárlásra is vetemedjék.

És történt mindez a császári jubileum esztendejében!

— **Missió.** Nem dicsérünk, csak tényeket regisztrálunk. Egy teljesen tót vidékről, a pozsonymegyei Malackáról kaptunk hírt egy missiót teljesítő zsidó iskoláról. Szinte elragadtatással közlik velünk, hogy a burszentmikli zsidó iskolában *Diamant Miksa* tanító minő eredményeket ért el a magyarosítás terén. A vizsgára a pozsonyi magyar közművelődési egyesület is kiküldött két delegatusát: *Osenkey Lajos* nagy-lévárdi földbirtokost és dr. *Steinitz Adolf* burszentgyörgyi körorvost, kikhez még az odavaló róm. kath. plébános *Prihoda János* is csatlakozott. Ez a r. kath. plébános azután igen nagy örömmel jelentette a pozsonyi magyar közművelődési egyletnek, hogy a burszentmikli zsidó iskola missiót teljesít a tót lakosság között.

— **Gyászhir.** Nagykanizsáról írják lapunknak: Közéletünk egy kiváló férfiát, hitközségünk egy ép oly kiváló tagját, nagy csapás érte. *Ebenspanger* Lipót, kir. kereskedelmi tanácsos és ujnépi nagybirtokos neje, *Ebenspanger Szidónia* e hó 7-én Bécsben rövid szenvedés után, 46 éves korában elhunyt. A halottat Kanizsára hozták és itt temették el 10-én nagy részvét mellett. A temetés bizonyosságot tett arról az általános tiszteletről, melyben az *Ebenspanger*-család ugy a városban, mint a vidéken áll. Az elhunyt urnő ugyan nem szerepelt sokat a nyilvános életben, de szívesen mozdított elő közvetve vagy közvetlenül minden jó és nemes ügyet, vendégszerető házának látogatói pedig méltán dicsérik nagy műveltségét és fenkölt szellemét. Dr. *Neumann Ede* főrabbi, a halottas háznál tartott szép gyászbeszédében méltán

emelte ki az elhunyt urnőnek ritka családi erényeit s páratlan hitvesi és anyai jó tulajdonait, melyekkel házát valóságos paradicsommá varázsolta övéi számára. A temelési gyászszertartáson valláskülönbség nélkül a város apraja-nagyja vett részt; a vidék földesurai is bejöttek, hogy az elhunytnek megadják a végtisztességet. A koporsóra küldött koszorukat külön kocsin vitte a temetőbe. Ebenspangár Lipót ur a temetés napján nagyobb összeget küldött a chevra kadisa elnökéhez a szegények között való szétosztás végett. A koszorupótló adományok is jelentékeny összegre rugnak. A hátramaradtak, különösen pedig a mélyen sujtott férj, találjanak némi vigaszt abban az általános és igaz részvétben, mely a boldogult urnő temetése alkalmával oly megindító módon nyilvánkozott.

— **Halálozások.** *Polgár* Gyula, a honvédség szálítója 61 éves korában meghalt. Temetése július 13-án volt és a gyászoló közönség soraiban megjelent *Gromon* Dezső honvédelmi államtitkár, valamint *Mezei* Mór dr. országgyűlési képviselő is, ugy a honvédelmi miniszteriumnak számos törzs- és főtisztje és hivatalnoka. Br. *Fejérváry* Géza honvédelmi miniszter pedig Karlsbadból hosszabb részvétnyilatkozatot küldött. A gyászbeszédet Kohn Sámuel dr. főrabbi tartotta szokott ékesszólással. A megboldogultban dr. *Polgár* Sándor kir. aljárásbíró, valamint *Polgár* Gyula, a leszámoló- és pénzváltó-bank hivatalnoka édes atyjukat gyászolják. *Polgár* volt az első, kit a chevra-kadisa által ujonnan — 4000 forintért Kőberudvari szállítótól — beszerzett dísztemetkezési kocsin vittek ki az örök nyugalom helyére.

Kovács Fülöp, volt magyar állami vasút felügyelő temetése vasárnap folyt le impozáns díszszel. A temetésen ott láttuk a vasútnak számos előkelőségeit, *Schober*, *Szajbély* miniszteri tanácsosokat, *Darvai* főfelügyelőt, *Ferenczy*, *Szalay*, *Forrai* felügyelőket és igen sok államvasúti hivatalnokot. A temetésen a kereskedői és szállítóvilágból is igen sokan vettek részt, kik az elhunyttal üzletileg érintkeztek. A gyászbeszédet *Fényes* dr. tartotta, míg az államvasutak dalköre *Egressy* gyászdalával vett búcsút a megboldogulttól.

Dr. *Pollák* Miksa soproni főrabbit nagy gyász érte. Édes atyja hunyt el a múlt szerdán a sopron megyei Beled községben. A tudós főrabbi a gyásznapjait a halottas háznál töltötte és a soproni izr. hitközség küldöttsége testületileg vonult le Beledre, hogy részvétét kifejezze.

Múlt héten szerdán temették Budapesten *Hecht* Salamont, egy 81 éves aggastyánt, akit ismerősei roppant nyelvismereteiért bámultak. A mivel európai nyelveket valamennyit beszélt, a héber nyelvben is kitűnően jártas volt. Fiatal korában rabbi volt Csehországban és onnét vándorolt be Magyarországra. Leánya, ki nyelvérzékét örökölte, a magyar irodalmat szolgálja sok sikerrel. Cserhalmi *Hecht* Irén, *Gerő* Atilla írótársuuknak felesége, édes atyját vesztette ugyanis az elhunytban.

Szilas-Balháson f. hó 8-án szenderült jobb létre *Deutsch* Antal, a szilas-balhási izr. hitközség egyik oszlopos tagja, 65 éves korában és hosszas szenvedés után. Végtisztességen Klein Albert rabbi méltatta az elhunyt érdemeit szivrehalóban.

— **Uj elnök.** Az »Alliance Israélita Universelle« *Leven* Narcisse t választotta meg elnökévé, aki Franciaországban fáradhatlan tevékenységet fejt ki a felekezeti élet terén és a francia zsidó-gyarmatosítási társulatnak is élén áll. Alelnökkül *Oppert* Gyulát és *Reinach* Salamont választották meg.

— **A saktolási tilalom.** Szászországban, a hol saktolási tilalom van, e tilalom eltörlését kívánja az ottani mészáros szövetség és — mint a »Mészárosok és Hentesek Lapja« írja — azt hozza föl okul, hogy a saktolásnál a nagymarhák jobban elvéreznek, mint egyéb kivégzési methodusnál, a mint azt *Dembo* dr., az orosz orvos, a saktolás híres szószólója vitatja. A szászországi mészárosok próbát tettek a különféle vágási módokkal s ezeknél a következő eredményre jutottak: 700 kiló élősulynál rituális leölés mellett vesztett az állat súlyából 22.68 klgm., a lövéssel kivégzettnél 22.40 klgm., míg az agyonütöttnél 20.23 klgm. vért. Egy 60 kilós borjú vérvesztése, zsidó ritus szerint leölve 2.95 klgm., leszurva 2.94 klgm. leütve 3.04 klgm. Egy 50 kilo rammos juh a saktolásnál 2.07 klgm. vért vesztett, míg leszurva 2.14 és leütve 2.16 klgmot Látható, hogy az az elvézés a zsidó rituális leölés szerint nagymarhánál legkedvezőbb, míg egyéb állatoknál hasonló a többiekhez.

— **Yemenita zsidók.** Az All. isr. universelle központi bizottságának az utóbbi időben sok dolgot ad az a kellemetlen helyzet, melybe az alexandriai yemenita (arab) zsidók jutottak. A pillanatnyi szükségén jelentékeny pénzadománnyal segítenek. A főbaj az, hogy azok a szerencsétlenek Jeruzsálembe áramlanak s ott a keresetre képtelenek számát szaporítják. A központi bizottság azt hiszi, hogy a yemenita zsidók számára Egyiptomban is lehetne munkát szerezni és alexandriai megbízottjának ilyen értelmű utasítást adott. Yemben különben most már nem bántják a zsidókat. Az újabb menekülők az ország azon részeiből érkeznek, melyek ujabbán arabs kézre kerültek, mert a hol a török hadtestek vannak, ott a zsidóknak semmi bajuk nincs.

— **Gyászünnepély.** A szegedi zsidó árvaház a minap *Milkó* Jakab emlékére gyászünnepélyt tartott, a melyet évről évre ismét, mert nevéhez az intézetnek egy 30000 frtos alapítványa fűződik, melyet özv. *Milko* Jakabné létesített. Az idén a gyászünnepély alkalmából a férjét gyászoló özvegy ismét jelentékenyebb összeget adományozott az egyesület céljaira s az intézet növénydekeit is megvendégelte.

— **A pesti orth. hitközség tanfelügyelőjévé** *Freudiger* Károly, képesített fiatal rabbi, *Freudiger* Mózes, hitközségi elnök fiát nevezte ki.

— **Magyar rabbi külföldön.** A külföld nagyon szereti a magyar rabbikat, akik közül már sokan működnek idegenben, *Bródy* Henrik dr. is, aki ungvári születésű és jól tud magyarul, alig hogy a berlini rabbiszemináriumról kikerült, Nachodban kapott rabbi-állást, amely *Goitein* drnak koppenhágai főrabbiává történt megválasztatása folytán ürült meg. *Bródy* dr. különben fiatal kora mellett is magára vonta már a tudósvilág figyelmét.

— **Palesztinai kolonizációjának** egyik legkiválóbb előharczósa *Mohilewer* Sámuel, varsói főrabbi, a napokban elhunyt hetvennégy éves korában. Rendkívüli széleskörű és eredményes tevékenységet fejtett ki ezen a téren, hogy Oroszországban sokszor üldözött hitfeleit biztos otthonhoz juttassa. Ez irányú tevékenysége a a nyolczvanas években tetőzött. amidőn a palesztinai zsidó gyarmatok teremtésének gondolatát is fölvetette. Herzlék is hozzája fordultak most szorultságukban és véle akartak az ő kolonizáló bankjuk részére propagandát csináltatni. *Czikke*, melyet e tárgyban írt, volt az ulosó mely tolla alól be nem fejezetten kikerült, mert írása közben lett rosszul és néhány óra múlva kilehelte lelkét.

— **A boroszlói hitközség** évi szükséglete 366 750 marka, tehát közel 220.000 frt. Ebből vagy 100.000 frtot hitközségi adókból fedeznek.

— **Hullarablás két krajczárért.** Bagaméron meghalt a zsidóhitközségi metsző három hetes gyermeke. A temetés után az a hír kelt szárnyra, hogy a sakter eltemetett kis fiának mindegyik kezébe apja egy-egy krajczárt tett, mielőtt a hullát a földbe bocsátották volna. A jó nevelésű bagaméri parasztgyerekek aztán felkaparták a hullát, hogy hozzájussanak a két krajczárhoz. Persze a hulla kezeiben nem volt pénz, és így a gyermekek, a holttestet a föld felszínén hagyva elszaladtak. — Mit szólna a »világ,« ha ez megfordítva esett volna meg? Ha — mentsen meg ilyenről az irgalmas Isten! — a sakter gyermekei ástak volna ki egy paraszt fiu holttestét? . . .

— **Kántorválasztás.** A debreczeni izr. hitközség, most választotta meg új kántorát. Az új kántor *Toloczki Náthán*. Akik énekelni hallották, gyönyörűen csengő hangjától el vannak ragadtatva.

— **Hymen.** *Vajda Lajos* dr. orvos Bogáron, eljegyezte *Ofner Rózsika* kisasszonyt, *Ofner Adolf* földbirtokos leányát Adán.

— **Érdekes réform.** Egy utazó, ki Délamerika városait tanulmányozza, meglepetve tapasztalta az egyik nagyobb hitközségben, hogy a zsidók szombati napon tefilint raknak a zsinagógában magukra. Az utazó, ki től tudta, hogy ez a zsidó ritus szerint tilos, istentisztelet után meglátogatta a rabbit, hogy fölvilágosítást kérjen e különös szokás felől. A rabbi mosolyogva hallgatta végig vendége interpellációját és a következőkben adta meg a feleletet: »Midőn e hitközség, melyről tudtam, hogy vallásilag teljesen elzüllött, hogy tagjai csak névleg tartoznak Izrael szent kötelekébe, rabbijaul választott, az első szombat, melyen a zsinagógában megjelentem, magam ép úgy csodálkoztam a tefilint rakó zsidók láttára, mint ön, uram. Már-már szóra nyílt ajkam, hogy rendreutasítsam, megfedjem őket, midőn hirtelen eszembe jutott, hogy ezek a zsidók nem rosszaságból, hanem tudatlanságból cselekednek így. Eszembe jutott, hogy ezek az én tiszteletemre vették csak föl a tefilint és ha én most rendreutasítom őket, idővel egészen megfélemedeznek még a tefilin fogalmáról is, mint-hogy hétköznap, midőn *kell* azt fölrakni, nem járnak a zsinagógába. És én a tefilin jelvényét oly szentnek és magasztosnak tartom, hogy inkább egy másik tilalmat szegtem meg, csak-hogy hitközségemben legalább egyszer hetenként tovább is használják. Így szólott a rabbi, míg vendége melegen megszorította a kezét és azt mondotta: értem.

— **A zsoltáros Dávid.** A német császárnak küszöbén álló szentföldi útja alkalmából az ujságok most többet foglalkoznak a szentfölddel, mint egyébkor. Így az Aegyptische Courier is cikket ír, amelyben Dávid király sírját a következőképpen ismerteti. A »Czion«-kapu előtt lévő »Nebi Daud« nevű háztömbnek legfontosabb épülete a *coenaculum*, vagy *utolsó vacsora terme*. Ez épületnek két emelete van. A felső épületbe egy meredek kőlépcsőn lehet jutni, az alsóba azonban nem lehet belépni a közel lévő Dávid-sír miatt. Mert az alsó helyiség alatt még egy pinczeszerű barlang van, a mozlimek és a jeruzsálemi zsidók véleménye szerint Dávid király igazi sírja. Se keresztényeknek, se zsidóknak nem szabad bemenni, de még a mozlimek sem mernek behatolni ez üregbe. Titokzatos borzongással viseltetnek iránta, azon borzalmas történetek miatt, melyek a sírról a zsidók és mohamedánok közt elvannak terjedve. Josefus Flavius följegyzése szerint Dávidot ide temették nagy kincsekkel egyetemben, melyek közül I. Hyrkán később 3000 talentum értékűt elvitt. Heródes is sok kincset elidegenített, de

pénzt nem talált. Hyrkán és Heródes az első királyoknak sírjaig nem hatoltak. Heródes néhány bizalmas emberével együtt a sírt éjnek idején titokban fölnyitatta, hogy a város ne tudja meg. De a mint beljebb akart hatolni, tűz csapott ki az üregből s két katonáját felémészette. Megrémülve saját bűnös tette fölött, később fehér márványból engesztelő emléket állíttatott a sír bejáratához. Ez emlékről Heródes egy másik életirója, Nicolino is megemlékezik. Dio Cassius följegyzése szerint Salamon sírja Hadrian császár korában bedőlt. Tudelai Benjámín, egy zsidó utazó a következőket beszéli el 1116-ból: Ezelőtt 15 évvel a Czion-templom egy fala bedőlt. A pátriarka megparancsolta egy papnak, hogy a falakat javítsa ismét ki, s a hozzá való köveket vegye a régi városi Czion-falak alapjából. Mikor a munkások a kőtörmelékeket eltakarították, egyszer csak egy nagy barlangüregre akadtak. Behatoltak s arannyal díszített boltozatot pillantottak meg. A boltozat alatt egy asztal volt, rajta jogar s lezárt sarkophag. Davidnak és utódaiknak sírja volt. Egyszerre csak forgószél keletkezett, a mely elfutta őket, s melyből e szózat hallatszott: Keljtek föl s menjetek el innen. Az eseményt elbeszéltek a pátriárkának, a ki a nyilást ismét befalaztatta. A coenaculum mostani alakja a francziskánusoktól való, kik 1333-ban telepedtek meg itt. A francziskánusokat 1547-ben a mohamedánok kiűzték. Azóta ez a hely a mohamedánok kezében van.

**Legismeretesebb
magyar
gyártmány.**

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácssal,
ugyszintén
általános árjegyzékkel
vagy részletes
költségvetéssel,
szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
résztvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czimre ügyelni tessék!

* **Jótekonyság.** A budapesti »Orsz. izr. leánykiházasítási jóték. egyeslet« (Hachnoszath Kálo) f. hó 7-én tartott intéző-bizottsági ülésén 10 szegény, részint árva leányt részesített kiházasítási segélyben. Ismét jónak látjuk megjegyezni, hogy ugy a tagok mint a segélyezendők irányában, a felekezeti pártállás nem jó tekintetbe. Az évi tagdíj csupán *egy frt.* (Az egyleti iroda VII. Vörösmarty-utca 19. sz. a. létezik.)

* **Főhívjuk t. olvasóink figyelmét Glogowski és Társának világhírű »Remington« írógépekről szóló, mai és következő számainkban megjelenő hirdetésére.**

* **Családi és nemesi czimerek, régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: Linhart Vilmos, arcképfestő műintézete, Budapest, VIII. Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.**

* **Ébredés.** Benedek Elek nagy történelmi munkájának, melyben a magyar nép multját és jelenjét írja meg az ő bájos nyelvén, három új füzetet, a 15., 16., és 17-ik fekszik előttünk, hogy meggyőzzön bennünket arról, hogy nem csalódtunk, midőn az Athenaeum e sikerült vállalatának megindulásakor oly nagy várakozással néztünk annak folytatása elé. Ime végre egy történelmi munka, melyben a tudós és népiró egymásba olvadva lép elénk, mely a gondos és lelkiismeretes kutató alaposágát, az olvasó figyelmét és érdeklődését lebilincselő elbeszélő ügyességével egyesíti. A három új füzet azt a kort tárgyalja, melyben a magyar nemzet ébredezni kezd hosszú, százados álmából, azt a kort, midőn Mária Terézia, majd József újításai felkeltik azt az egészséges reakciót, mely ugy hatott a magyar nemzeti élet minden ágára, mint az üdítő, termékenyítő eső a hosszú szárazság folytán elhikadt, nehéz álmomba merült természetre. A nagy kor rajzában szinte megdöbbséget elevevén varázsolja élénk Benedek a Hóra-féle lázadás zord jeleneteit, majd a Martinovics-féle összeesküvés álmokat kergető vértanuit. És míg a nép vergődéseinek, vágynak, fel-s felébredő, majd csüggedő reményeinek művészi rajzában, mint a nép lelkének gondolkodásának nagy ismerőse, kiváló pszichológusnak mutatkozik Benedek, addig Mária Terézia, II. József, Lipót és Ferenc alakjának finom megrajzolásával, nagy, jellemző erejéről tesz tanubizonyosságot. A nagybecsű munka egyes füzetei 30 krajczárért kaphatók.

* **Az »Egyetemes Könyvtár« új kiadványai.** A Győrött Zoltán Vilmos szerkesztésében és Gross Testvérék kiadásában megjelenő »Egyetemes Könyvtár«, mely 10 kros füzetekben nyújtja a magyar olvasóközönségnek a legértékesebb és legérdekesebb olvasmányokat, ismét új tanujelét adta életrealitásának. A most megjelent 95—96. kettős szám ugyanis K a t o n a *Bánk-bán*-jának jegyzetes kiadását tartalmazza. A gazdag történelmi, dramaturgiai és költészettani kommentár Zoltán Vilmos tollából származik, ki hosszas tanulmányra valló, nagy apparátussal igyekszik eloszlatni mindazt, ami a remek tragédia teljes megértését mindaddig akadályozta, úgy, hogy e kiadás *Bánk-bán*-irodalmunkra valóságos nyereség. Különösen melegen ajánlható e mű — mint segédkönyv — az irodalommal foglalkozó tanulóifjúságnak, mely bámulatos olcsó áron hasznavehető tanulmányi segédeszközt kap. A csinosan kiállított kis kötet 20 kr.-ért kapható Győrött a kiadóknál s minden magyar könyvkereskedésben. — Az ugyancsak most megjelent 97. szám szintén *Bánk-bán*-t tartalmazza, de kommentár nélkül. E szám ára 10 kr. — A 98. 99. kettős szám a magyar forradalom és szabadságharcz ötvenes év-fordulója alkalmából készült s méltó emléket állít e dicső korszak vértanúinak. A tetszetős kötet címe: *Az 1848—49-iki szabadságharcz vértanúi*, s dr. Vajda Emil, a negyvennyolczas idők buzgó és szerencsés kutatójának tollát dicséri. Az emelkedett, szép előadáson kívül különösen az a meleg, hazafias hang érdemel említést, mely az egész művön átvonul. Az értékes kötet, melyhez két kép is mellékelve van: (1. Batthyány Lajos gróf, az első magyar miniszterelnök, 2. a tizenhárom vértanu) ára mindössze 20 krajczár. — A könyvtárra, melynek havonként kétszer jelenik meg egy-egy füzet, elő is lehet fizetni. Előfizetési ára egy évre 2 frt 40 kr., félévre 1 frt 20 kr., negyed-évre 60 kr. Egy füzet ára 10 kr. A pénz előleges beküldése mellett bérmentve szállítatik. Teljes árjegyzék ingyen és bérmentve.

<p>Szt. LUKÁCS-fürdő téli- és nyári- gyógyhely.</p>	<p>Nagy kénes iszapfürdő, melynek 520 □-méter nagyságu nyitott és zárt medenczéiben a forrás-víz naponként négyszer megújul. Mindennemű gyógy- és üdítő-fürdők. Olcsó és szép lakások. Prospektust küld ingyen az igazgatóság, Budapest.</p>
--	--

A Magyar Folyam- és Tengerhajózási Részvénytársaság

junius 30 án tartotta évi közgyűlését gróf Széchenyi Pál igazgatósági elnök elnöklété alatt. Az évi jelentés szerint a mérleg 255,094.35 forint tiszta nyereséggel zárul. A jelentékeny csökkenés a rossz aratásra, a mely tudvalevőleg a Tisza-Duna vidéket sújtotta, az általános kedvezőtlen szállítási viszonyokra s a gyöngye vízállásokra vezethető vissza. Ha a társaság mindazonáltal abban a helyzetben van, hogy megfelelő osztalékot adhasson, abból az a bizonyosság meríthető, hogy a vállalat egységes alapon nyugszik és eléggé meg van erősödve ahhoz, hogy rendkívül kedvezőtlen viszonyok között is megállja a helyét. A vállalatnak 1897 végén volt 39 gőzöse 15.088 lóerővel, 228 uszálya 107.970 tonna teherképesseggel és 74 kikötőhajója. A hajóállományérték 7,432.995 frt 55 kr. Az orsovai műhelyben megkezdtek az üzemet s átvitték oda Báziasból a műhelyberendezéseket. Komáromban az üzemet az ősszel indítják meg. Pozsonyban, Bécsben, Passauban és Regensburgban intézkedtek az üzem berendezése és kiterjesztésére nézve. A társaság gőzösei az elmúlt évben 4887 járatot végeztek, köztük 3224 személyjáratot. A gőzösök 762.362 kilométer utat tettek meg, az uszályok megterhelten 655.873 kilométert, üresen 553.677 kilométert.

A bevétel a személyforgalomból 359.865 utas után 244.588 forint volt, a teherszállításból 1,680.049 frt. Az elsőbbségi kötvények az év végén 4,639.200 frt összegre szállottak le. A leírás 289.714 frtot tett. Az alakítandó hivatalnok-nyugdíjalaphoz 10.000 forintot csatoltak. Az igazgatóság 250.000 forintot javasolt ötprezentos osztalék kifizetésére. A közgyűlés a jelentést tudomásul vette.

A losonczyi izr. hitközségtől.

Pályázat.

A losonczyi izr. hitközségben megüresedett rabbi-állás betöltésére ezennel pályázatot hirdetünk.

Ezen állással járó javadalmozás: 3000 korona évi fizetés, természetbeni lakás a hitközség épületében és az itt szokásos mellékjövedelmek (hitoktatási díjak kivételével).

A rabbi teendői: az összes rabbi funkciók végzése, hitoktatás, magyar és német hitszónoklatok tartása.

A héber tudományokban kitünő jártasságu szeminariumot végzett és bölcsészettudori oklevéllel bíró rabbi urakat, kik az állásra pályázni óhajtanak, felkérjük, hogy pályázati kérvényeiket felszerelve, képesítésüket, eddigi működésüket, korukat és családi viszonyaikat feltüntetve hiteles okmányaikat f. é. augusztus hó 1 ig alulírt elnökhöz küldjék be.

A választás meghívás folytán tartandó próbaszónoklaton után fog megejteni.

A próbaszónoklatokra meghívottak utiköltségek visszatérítése czimén, a megválasztott pedig átköltözéskor költségeikért csakis az előjáróság által megállapítandó összegre tarthatnak igényt.

Az állás a választás után elfoglalandó.

Losoncz, 1898. junius 26-án.

Dombor József,
hitk. jegyző.

Sternlicht Vilmos,
hitk. elnök.

Temesvár-Gyárvárosi izr. statusquo-hitközségtől.**Pályázat.**

A temesvár-gyárvárosi izr. statusquo-hitközség folyó évi szeptember hó 1-jével betöltendő az elemi iskolákat látogatók részére egy hitoktatói állást szervezett, évi 1200 korona fizetéssel, mely állásnak egyelőre egy próbaesztendőre leendő betöltése czéljából pályázatot hirdet.

Pályázók felhivatnak, hogy képesittségüket és eddigi működésüket igazoló bizonyítványaikkal felszerelt pályázati kérvényüket, családi állapotuk és életkoruk felüntetése mellett *f. é. július hó 25-ig* a hitközségi előjárásához terjesszék.

Tanítói oklevéllel bíró pályázók előnyben részesülnek *Temesvárott, 1898. évi június hó 27-én.*

A temesvár-gyárvárosi izr. statusquo-hitközség előjárásága.

A zalaegerszegi izr. hitközségtől.**Pályázat.**

A zalaegerszegi izr. hitközségnél a jövő főünnep *ros-hasonoh és jomkipur* három napjára 150 frt díjazással egy kitűnő előadásu *baal-teflah* alkalmaztatik.

Azon pályázó azonban, akinek kiváló egyénisége, illetőleg kitűnő zenei képzettsége ezen hitközség követelményeinek legjobban megfelelő, a legközelebbi jövőben itt üresedésbe jövő 800 frt fizetés 150 frt lakbérátalány és egyéb mellékjövedelemmel javadalmazott főkantori állásra meg is választatik.

Zenei képzettséget, erkölcsi életet, illetőséget (állandó alkalmazást csak magyar honos nyerhet) igazoló okmányokkal felszerelt kérvények *f. é. július végéig* ezen hitközség elnökségéhez intézendők.

Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak. Az utiköltségek megtérítésére csakis a megválasztott tarthat igényt.

Kelt Zala-Egerszegén 1898 június hó 27-én.

Jámbor Samu,
hitk. jegyző.

Fischer László,
hitk. elnök.

A lipató-szent-miklósi izr. hitközségtől.**Pályázat.**

A lipató-szent-miklósi izr. hitközségnél a közelgő nagy ünnepekre egy templomi énekvezető véte-tik föl.

Az illetőtől megköveteltetik, hogy zenei képzettségét legkésőbb *f. évi július végéig* alulírott előjáráságnál igazolja. Ha a pályázó a követeléseknek megfelel, met-szói קבלה-val bír, vagy pedig képes azt megszerezni és vallás-erkölcsi életmódját kellő bizonyítvánnyal behizo-nyithatja, végleges alkalmazásra számíthat.

Lipató-Szent-Miklós, 1898. július 10-én.

Dr. Schlesinger Náthán,
hitk. elnök.

HIRDETÉSEK.**MATTONI
'Erzsébet' Sósfürdője**

gyógyhely BUDAPESTEN (Budán).

Idény május 1-től szeptember végeig.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos:

Dr. BRUCK J., az országos közegészségi tanács rk. tagja
V., Nagykorona-utca 23. szám.

Egészséges fokvés, jutányos lakások, jó vendéglő.

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely:

Ferencz József tér, a régi Lloyd-épület közelében.

Öntöltő tollszárak

változtatható tollal darabonként 1 frtért kaphatók

POLLÁK SÁNDOR-nál

Budapest, V. ker., Kálmán-utca 17. szám.

Bélyegeket fizetesként elfogadok.

Meg nem felelőt kicserélek. Jótállás! Egy töltés 96 órai
írásra elegendő.

Válódi 14 karatos aranyból darabja 3 forint.

דיימלך אדאלף

גראבשטיינלאגער בודאפעשט קערעפעשער שטראססע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sarkőraktárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesite-
niök kell.

Olesó, szép és pontos kivitelért kezeskedik a czég jó hírneve.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

ELSŐ
Leánykiházasítási-Egylet m. sz.

LEÁNY-ÉS FIUBIZTOSÍTÁSI INTÉZET
BUDAPEST,

VI., Teréz-körút 40—42. sz.

(az intézet saját házában.)

Alapított 1863. évben.

Eddig kifizetett biztosítási összegek
5.000,000 korona.

Előnyös táblázatok és díjtételek leányok s fiuk biztosítására 1000—20,000 koronáig, azonnali biztosítással a halálesetre.

A fizetendő járulékok teljesítése a legelőnyösebb, a mennyiben havi részletekben is történhetik minden más mellékilletékek kizárásával.

A tagoknak a biztosítás időtartama alatt főlhalmozódott nyeresége és más kedvezmények minden szülőnek és gyámnak ajánlják gyermekeiket ezen intézetnél biztosítani.

Prospektus és információ az irodában,
VI. ker., Teréz-körút 40—42. szám alatt kapható.

GANZ ÉS TÁRSA
vasöntőde

és gépgyár részv.-társulat Budapestén.

KÉSZIT:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malomberendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti fől-szereléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzóművek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Faciszoláshoz, papir- és cellulóza-gyártáshoz való
GÉPEK.

Vizkereket nagy sikerrel pótló
TURBINÁK.

Villamos világítás nagy távolságra is a mótortól.

Zsilipek, csövezetek, frictiós kapcsolások, rotatliós dynamóméterek, — **ACZÉLÖNTVÉNYEK.**

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti
városi irodánkban

mindig tartunk dú s választékos világító testekből és lámpákból a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rendszerű elektromos, gáz- és petroleum-mótoraink és dynamogépeink is megtekinthetők.

„STAR“
ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

— Alapított 1843-ik évben. —

Érvényben levő biztosítások:

364.557,850 korona.

Biztosítási alap:

95.168,367 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyeresemény-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztatott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 20
ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkőraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkőállítás szomorú kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért kezeskedik a cég jó hírneve.

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

Specialista
sérvkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar és belga kir. szabad. Kítünt. Brüsszel 1893. arany érem és díszokmánynyal.

KELETI-FÉLE
SÉRVKÖTŐ

a legtökéletesebb ezen nemben, nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt. kétoldalu 12 »

Gyáramban készülnek ezenkívül: műlábak, műkezek, műleges fűzők, egyenestartók, járó és nyújtó gépek, gummi görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötészerez és orvos-szabészeti műszerész

BUDAPESTEN.

Füüzlet: IV., Koronaherceg-utca 17. sz.

Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt borítékban.

„REMINGTON” írógépek világhirűek.

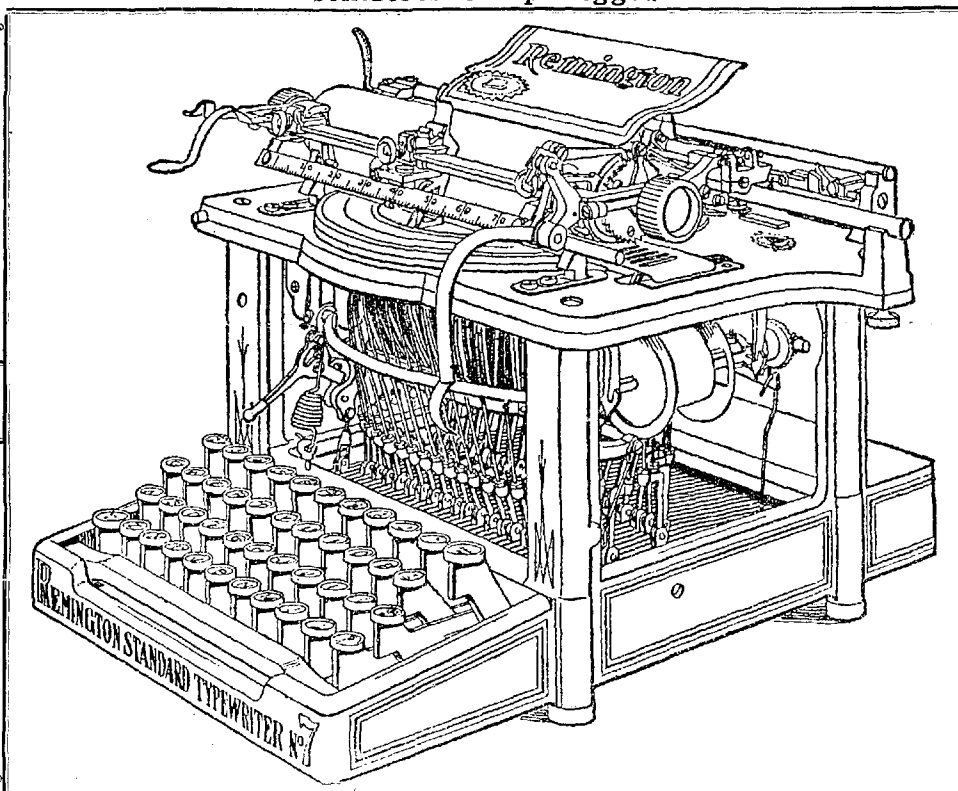
VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
magyar királyi miniszter.

Kivonat a „Hivatalos Közlöny”-ből.

»A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter a »REMINGTON« írógépet (kapható: Glogowski és Társa budapesti cégénél, Erzsébet-tér 16. sz.) az állami és egyáltalában a hazai tanintézetek részére leendő beszerzésre ajánlja.«

Festékpárna mellőzve. — 4-szoros billentyű, 8-szoros helyett. — Legfinomabb acélszerkezet. — Közismert nagy tartósság. — Központi vezeték nélkül. — Teljes magyar és német billentyűzet. — Minden betűnek csak egy billentyűje van. — Legnagyobb sokszorosító képességgel.

A LEGTÖKÉLTESEBB IRÓGÉP!

Néhány év óta több százezer db. használatban.

A »REMINGTON« nagy sikerrel használják: A magyar, bosnyák, horvát, osztrák, francia, angol, orosz és az amerikai kormányok. — Magy. kir. belügyminiszterium. — Magy. kir. közoktatásügyi miniszterium. — Magy. kir. földmivelésügyi miniszterium. — Magy. kir. honvédelmi miniszterium. — Magy. kir. igazságügyi miniszterium. — Fiumei kormányzóságnál. — Hadtestparancsnokság Sarajevo. — Királyi főügyészség Bpest. — Magyar parlament. — Magy. kir. államvasútak igazgatósága. — Magy. kir. államvasútak üzletvezetőségei. — Magy. kir. államvasútak gépgyárjai. — Magyar általános hitelbank. — Ganz és Társa. — Budapest székes főváros. — Királyi tábla, Budapest, Győr, Debreczen stb. — Rimurány-Salgotarjáni vasmű részv.-társaság. — Több hitközség irodája és iskolája.

Továbbá számtalan pénzügyintézetnél, gyárban, kereskedőknél, iparkamaránál, ügyvédekénél, megyéknél, városoknál, közjegyzőknél, erdészeknél, íróknál, tanároknál, iskolákban, uradalmaknál stb. stb.

Remington írógépet kívánatra vételkötelezettség nélkül küldünk saját költségünkre az ország bármely részébe díjmentes bemutatásra és az egyszerű kezelés begyakorlására bárhova ugyancsak saját költségünkre küldjük ki tisztviselőinket.

Árjegyzék bérmentve és ingyen.

GLOGOWSKI és TÁRSA B dapest, V., Erzsébet-tér 16. szám.

Remington írógépek és Edison mimeographok kiz. jogosított eladási telepe.

Gyöngyszemek a talmudból és midrasból.

— Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa. —

Hogy az egyiptomi elnyomók a vörös ten-gerbe veszttek, míg az elnyomott Izrael csoda utján megmenekült: az angyali kar himnuszba kapott a Mindenható dicsőítésére. De szólott az Úr: Dalt akartok zengeni, hogy teremtményeim közül annyian elpusztultak! Hagyjátok az éneket és sirjatók, hogy a kiket a magam alakjára alkottam, annyira megtévelyedtek, hogy egymást elnyomják és hogy közülök annyit kellett elpusztítanom! (Mily magasztos tanítás rejlik a talmud e mondájában; mennyi irgalmatosság még a legyőzött, gyűlölt elnyomók iránt is és mennyire különbözik az itt kifejezésre jutott fölfogás a hajdani pogány népekétől, melyek a legyőzött ellenség holttesteit fölött orgiákat ültek!)

— Mi a legnehezebb? önmagát helyesen meg-
ítélni.

— Ha tisztában vagy a magad értékével, már
ráléptél a bölcsesség küszöbére.

— Ki az igazi hős? Az, a ki legyőzi ellenségét,
de úgy, hogy barátta változtatja.

— Van kétféle bölcsesség. A beszéd bölcsége
és a cselekedés bölcsége. Vannak bölcsék, kik
bámulatlan okosan beszélnek, de ha cselekesznek,
bolondul cselekesznek. Vannak aztán bölcsék, kik-
nek beszéde távolról sem árulja el a bennök
lakozó szellemet, de mindig bölcs a cselekedésük.
(Ez a bölcsességnek mindenesetre magasabb foka és
ezért ritkább is.) Bölcsen beszélni és bölcsen cse-
lekedni, csak az Úr kiválasztottjainak adatott.

— Egy tudós férfi, ki ott akarta hagyni hazá-
ját, hogy idegen országban keresse kenyerét, ut-
közben előadást tartott egy községben. »Az Örök-
kévaló, dicsértessék Ő — ez volt predikációjá-
nak kiinduló mondata — minden hajszálnak
megadta a maga gödröcskéjét; táplálása forrását,
és egyetlenegy sem tolja ki helyéből a szom-
szédját.« Nem folytathatta, mert felesége sirva
szólt közbe a beszédnek: »És te mégis itt aka-
rod hagyni a földet, melyen születted, hogy ide-
genben keress jobb módot! Hát a ki minden
hajszálról gondoskodik, ép mirőlunk feledkez-
nek meg?« A férfi meghatva felesége szavaitól, ígé-
retet tett, hogy hazájában marad haláláig.

Az asszony.

... »És elnevezte őket Isten (az első párt)
embernek.« (Mózes I., 5., 2.) Együtt nevezte őket az Úr
embernek. Csak együtt képeznek embert. Ezért

mondák bölcsseink, míg feleséget nem választottál
nem vagy egész ember.

— Meglepetésül és legszebb ajándékkal adta Isten
Évát Ádám mellé. A Teremtőt magát sérti ennél-
fogva az, ki az Úr ajándékát megveti, azaz
feleségét tiszteletben nem tartja.

— **שׂן** és **שׂן**, azaz férj és feleség között az
Örökkévaló egyik neve rejlik. (Az **שׂן** szóban a **שׂ**,
az **שׂן**-ban a **ן**, együtt: **שׂן**, mi Istennek a neve.)
Vigyázzatok, hogy Isten el ne költözzék közüle-
tek, — Isten pedig csak ott lakozik, a hol béke
és szeretet van. Mert ha elköltözik, az **שׂן**-ből
marad **שׂן**, a mi tüzet jelent, az **שׂן**-ből is csak
שׂן marad, szintén tűz.

— Tűz és tűz, Istent nélkülöző, öldöklő, pokoli
tűz, mely — óvjon Isten! — átragad a gyer-
mekekre és pusztit nemzedékeken át.

— Ha megbántottad feleségedet, el ne hadd a
házat, míg ki nem békítetted.

— Még az istenkáromló is inkább számolhat
az Úr kegyelmére, mint az, ki feleségét megüti.

— Bármibe fogsz, hallgasd meg előbb feleséged
tanácsát, szivleld meg szavait, ha nézete a tieddel
ellenkezik is. Az Istentől áldott asszony akkor is
támogatja férjét, mikor tetteit kifogásolja, mint
írva van: »szerzek neki segítséget ellenére«
(Mózes I., II., 18.) (Azaz a feleség segítése sokszor ép
abban nyilatkozik, hogy férjének ellenére van.)

Humor.

— Szavaid úgy hatnak rám (szólt egy tanít-
vány a társához), mint a zene a tánczosra. — Szólt
és menni készült.

— Ha beszédem olyan nagy hatással van rád,
miért sietsz elmenni?

— Nem értettél meg — hangzott a felelet.
A tánczosnak a zene nem a fejébe megy, hanem
a lábába. Futni szeretnék én is.

— Ne csodálkozzatok, hogy a bor mellett nem
állhat meg egyenesen (a ki sokat ivott), mikor az
édes anyja sem állhat egyenesen. (A bor édes
anyja a venyige, mely csak úgy áll meg, ha karóhoz
kötik.)

— »Hol van nőd: Sára?« (kérdés az angyal
Ábrahámtól. És Ábrahám felelt:) »Benn a sátor-
ban« (Mózes 7., 18. 9.) Mennyi dicséret ebben a
három szóban: »Benn a sátorban!« Nem volt
az utcán, nem volt a szomszédnál, nem volt a
ruhakészítőnél, hanem otthon volt, hajlékában.
Hej, pedig szép asszony volt ősnőnk, Sára!

A zsidó háromság.

A hármasság, természetesen nem az Istenséget illetőleg, nagyjelentőségű volt a talmud korszakában és valószínűleg jóval előbb is, sőt talán jóval a trinitás tanának megszületése előtt. Sabbat traktátusa 88. alatt még *benedictiōt* is találunk a háromságra, mely, a mi roppant érdekes, egy Galilea-beli tudóstól (a kereszténység alapítója tudvalevőleg szintén Galilea-beli rabbi volt) származik, kit a talmud meg nem nevez és kit csak így említ: a Galilea-beli.

Az említett áldásmondás így hangzik:

Dicsőség Istennek, ki *hármasság* tant adott a *hármasság* népnek a *hármadik* által, a *hármadik* napon, a *hármadik* hónapban. (Az eredeti szöveg ez: *Berich Racmanana dejahéb urjan telitai leam telitai al jad telitai bejóm telitai bejarcha telitai*)

(A hármasság tan: tóra, nebiim és ketubim, vagyis az öt könyv, a próféták és az iratok; a hármasság nép: Izrael, melynek tudvalevőleg három osztálya volt: kohanim, leviim és jisraelim; a harmadik, az Mózes, ki szülei harmadik gyermeke volt [idősebb testvérei: Áron és Mirjam]; a harmadik hónap, az Szivan [ebben a hónapban történt a kinyilatkoztatás Sinai hegyén, a mint hogy ebben a hónapban ünnepeljük a kinyilatkoztatás ünnepét]; a harmadik napon, azaz Sinaj körülhatárolásának [hagbala] harmadik napján, mint ezt Mózes II. könyve, 19. fejezete, 16. versében olvassuk.)

Ibn-Ezra gyászja.

Az *elégia* a zsidó költészet igen kedvelt ága volt a spanyol korszakban. Gabirol gyászdalai költészetének egyik lényepontját képezik. Az elmulás eszméje, a halál szörnyű tudata harmonikusan olvadt egybe a költő bús életfilozofiajával.

Abraham ibn Ezra dalaiban is könnyű megtalálni azt a szomorú alaphangot, mely legtisztábban érvényesül *elégiáiban*. Humora és satyrája is olyan benyomást tesz, mintha a költő inkább sirni szeretne, mint nevetni. Változatos életében nem egy oly mozzanat volt, mely elkomorította s különösen fia kitérése okozott atyai szívének mély fájdalmat.

Az izlám vallására tért. Magas állásba tették rögön kitérése után, ami azonban az apát, Izrael nagy tanítóját, a zsidó bölcsészet e nagymesterét korántsem vigasztalta meg. Fiát elveszettnek tekintette, de lelke azért meg nem vigasztalódott soha, mint szokott, ha hosszú időre is, drága halott után. Szeretett gyermekét *élő halottnak* tekintette, őt siratja a következő versében.

Az élő halott.

— *Abraham ibn Ezra.* —

Testemről a ruhát letéptem,
Szegény fiamat siratom.
Eszembe jut szomorú végem
S a gyászra van elég okom.
A fájdalom annál ijesztőbb,
Minél több könyvet hullatok.
Oh nincs talán ily veszteség több —
Szegény fiam élő halott!

Csontomban égnek szörnyű lángok,
Ott lebeg fénye arczomon.
Schol nyugalmat nem talállok,
Világgá hajt a fájdalom.
Torkom kiszáradt és az álom
Elkerüli pilláimat.
Hogy őt karomba soh'se zárom,
Oly szörnyű ez a gondolat!

Oly szörnyű, hogy e nemes lélek
Elhagyta Isten utjait
S magának — oh, mi szörnyű vétek!
Uj czélhez új ösvényt hasít.
Hogy ifju lelke megtagadta
Egy semmiért a multakat;
Hogy én vagyok szülője, atyja.
Kivel így banni nem szabad!

A boldogságnak vége, vége,
Nem nyílik nekem e virág;
Olyan vagyok, mint a tél' időbe'
A virágtalan, pusztá ág.
A tenger rég kiszáradt volna,
Ha ott merítnék könyeket;
És a folyó mind visszafolyna —
Siratva téged, jó gyerek!

Makai Emil.

Jó társaságban.

Dr. Jellinek Adolfnak »A zsidó európai közmondásokban« című könyvéből.

Zyd, pan i nimetz Zsidó, nemes meg a német
vse poverne v nivetz. Mindent csirában tönkre tesznek.

Ez igazán pompás egy kisorosz példaszó Ukranából! Egy sorba állítja a zsidót a nemessel meg a némettel, igaz, hogy nem azért, mintha valami nagy megiszteltetésben akarná részesíteni, hanem pusztán azért, hogy épugy pálczát törjön felette, mint a hosszú nevű, szindús pajzsu ember és azon nemzet fölött, melyben a Stöckerhez hasonló nemes ivadékok megfogantak.

Ha e példaszó panaszkodik a nemesek miatt, hogy csirájában tönkre tesznek mindent, hát ez könnyen érthető, ha meggondoljuk, hogy a nemes urak, különösen a szlávok, a paraszttal szemben Tassonak ezen »Aminta«-beli mondását követték:

»Ei piace, ei lice« A mi tetszik, szabad az.

De vajjon mibe ártották bele magukat a németek, hogy olyan nagyon megdolgozták őket a szóval és azt lobbantották szemükre, hogy csirájában elrontanak mindent? Talán bizony a német telepítvényesek is inkább a saját hasznukat keresték, mint azon országot, melyben otthonra találtak? A választ megadják erre a német antiszemita, akik a gazdasági és kereskedelmi lelkiismeretesség példányképeit önmagukban

látják és adják a nagy ártatlant, mintha bizony germán kezet az uzsora soha be nem mocsokolt volna, avagy nagy tőke gyűjtésére nem használták volna. Az igaz, hogy nem minden germán udvari káplán, nem is mindegyik a nemzetgazdaságtan, vagy a klasszikus nyelvek tanára. No de akad bizony köztük pénzkölcsönző és bérlő is, a kik ugynevezett rablógazdaságot űznek. És most rátérhetünk a zsidókra, akiknek ez a példaszó azt írja a rovására, hogy egyben ráütnek a nemesekre, meg a németekre, hogy t. i. mint ezek, ők is csirájában elrontanak mindent.

Ez a »megrovási kaland« ámbátor példaszóra támaszkodik, egyoldalú és gyűlölködő, melynek az irigység és tehetetlenség a tanui. Egész másként vélekedik pl. de Lavaley Emile, a hírneves nemzetgazdász, a ki »Éléments de l'économie politique (Páris 1882. 49—51 o.) ezt írja: »A zsidóknak meggazdagodási képességei, a gazdasági történelemnek egyik legnevezetesebb ténye. Rég időkben Palesztinának kiaszott földjeit oly termékenyvé varázsolták, hol »tej és méz folyott« és a hol a nagy számu lakosság jó módban élt; és a mióta szét vannak szórva a föld kerekén, utban vannak ahhoz, hogy a világot a tőkegyűjtéssel megszerezzék. E tekintetben való fölényük vajjon fajuk eredménye-e? Semmi esetre, mert az arabok hasonlóképpen szemita létükre szembe helyezkednek a gazdasági haladással. Inkább erkölcsi és vallási ideáik következménye ez, melyek egy második természetet teremtettek bennük, mely a termelésnek és vagyongyűjtésnek hive.«

»Az ő-korban a munkát mindenütt megvetették, a rabszolgák föladata volt ez. Evvel szemben Izrael prófétái dicsőítik a munkát, mint minden jólét forrását és becsmérik a tunyaságot, mint a bűnök és szenvedélyek anyját.«

»A kézi munkát az erkölcsi felülkerekedés eszközeinek tekintik és még a tudósoknak is kézműveseknek kellett lenniök. A bölc-ek és tanítványaik vezették a szántóvetőket. Alapelvök ez volt: »Dolgozzál és tanulj.« Laveley Emil azután több maximát közöl Salamon mondásai közül és a talmudból melyek, a munkát dicsőítik.

A szerző a bölcséleti és vallási tanoknak a munka termelőképességére vonatkozó befolyását a következő szavakkal jellemzi:

»Ha egyrészt bizonyos vallási tanok a gazdasági fejlődést elősegítették, másrészt bizonyos tévedéseknek, vagy bajoknak váltak szülőokaivá. Ez áll a türelmetlenségről, a vallási érzésnek eme megtévelyedéséről, melyről elmondhatjuk, hogy több volt a vétségnél, hogy hiba volt: a humanizmus megsértésének vétsége és nagy gazdasági hiba. Mert ezek elűzték Spanyolországból a maurokat, a kik a művelődést a tökéletesség felé vezették és a zsidókat, a kik kereskedtek és megteremtették a hitelt.«

Valóban, a zsidóknak 1492-iki kiűzetése Spanyolországból mementója lehetne az antiszemita elvakultságnak és butultságnak. Ott a zsidók nem uralkodnak a tőzsdét és nincsenek zsidó nagytőkések; zsidó kereskedő nem lép a versenyzők közé és a zsidó közvetítő kereskedő nem jár be országot világot — és éppen Spanyolországban a szocialisták, collectivisták nagyobb fanatizmussal és sűrűbb összeesküvésekkel próbálgat-

ják a társadalmi rendet felforgatni, mint olyan államokban, hol a zsidóknak befolyásuk van a bőrzére és a zsidó tőke nagyobb ipari vállalkozásokban és államkölcsonökben részt vesz. Ha a zsidókat ki nem zavarták volna Spanyolországból, ma gazdaságilag a legvirágzóbb államok sorában emlegetnék. Joggal mondhatja Levy Dávid, a nagy olasz költő »Il profeta« című drámájának második részében Emanuellel, a prófétizmus képviselőjével: . . . la Spagna col giudeo, se stessa arse ed estinse. Spanyolhon a zsidóval felpörkölte, tönkretette önmagát. A nagyinquisitor, a ki a spanyol zsidókat máglyára vettette, a spanyol jólétnek hóhéra volt.

1492 augusztus 2-án elhagyták a zsidók Spanyolországot s egy nappal rá, augusztus 3-án, hajóra szállt Columbus, hogy felfedezze Amerikát. Ha a zsidók Spanyolországban maradtak volna, jobban fejlesztették volna a jólétet, mint az arany, mely Amerikából a hidalgók országába csak úgy ömlött. A spanyol zsidók olyan ősrégi világot representáltak, mely Spanyolországra nagyobb jelentőségű, nagyobb előnyű volt, mint az uj, melyet Columbus fedezett fel.

Egy másik ukrainai példaszó a zsidókat szintén egy kalap alá veszi a nemesekkel.

Zvytschajnie trúmje	Rendesen összehúz :
pan za panom,	Nemes meg nemes
muzyk za muzykom,	Paraszt meg a paraszt
zyd za zydom.	Zsidó és a zsidó.

A nemeseknél a kasztszellem, a parasztnál az érdek és a zsidóknál a közös szenvedés az, ami őket egymáshoz fűzi és arra indítja, hogy összetartsanak. Mert ha a zsidókat nem éri közös fájdalom, akkor a legmegférhetlenebb, legbékétlenebb, legszéthúzóbb és legindifferensebb törzs, melyből kivészett a közérzület, az összetartás és az egyetértés. Az antiszemizmus, mert a zsidóhitnek minden vallóját — az igazhitűeket úgy mint a közönyöseket, a művelteket egyaránt a műveletlenekkel, a szegényeket és gazdagokat egyképpen — fenyegeti és üldözi, felköltötte a közérzületet és nagyon is gyöngédtelenül figyelmeztette őket, hogy csak egyesült erő képes az antiszemita dagály megfékezésére. A baj szűnésével nonchalance és gondtalanság előtérbe lépnek megint és megakadályozzák a legfontosabb és legszükségesebb tényeket, melyeknek létesülése bizonyos összetartást igényel.

Legjobban kifejezi ezt a következő orosz közmondás :

Zidi kak schmeli Olyan a zsidó, mint a mezei méh :
vsie za odnoho stojat. Valamennyiért kész egy a
küzdelemre.

Igenis a zsidó összetartás ráüt a méhekére; ha megtámadják őket, előrajzik valamennyi és mindenik kész megküzdeni valamennyiért; a zsidó meg a méh! De ha békén maradhatnak, szerte csaponganak, szétmennek a szélrózsa minden irányában, gyűjt és munkál mindegyik a maga számára.

Zsidók titkos szövetségétől nincs senkinek mit tartania. A legjobb mód elválasztásukra és kölcsönös vonzódásuk meggyengítésére, ha békén hagyják őket és a szabadságot, meg a szabad mozgást megadják nekik.

Az Egyistennek egyetlen népe van, mely csak akkor érzi magát egynek és solidárisnak, ha a szorultság összetereleli.

ESZTERKA.

Szomorujáték négy fölvonásban.

— Irta: **Philippon Lajos.** —

— Fordította: **Haber Samu.** —

(Harmadik folytatás.)

György

Helyes — a nyomra ráakadtál-é, mely
Az erdőből, a hulla hol feküdt,
E házikó felé vezet? Mi nagy,
Mi lomha léptek! Hej! Eszterkaé
Nem is lehet. Van ott más nyom, de illő,
Mít észrevenni nem kívántak. — E nyom
Szent Dóminikbe vész, hol páter Márton
Uralkodik.

Ben József

Tudom, tudom. De hol van

A gyermek, életet Marid kinek adott:
Hol az?

György

Megszülte; ám a napvilágot
Nem látta az; halottan eltemették —

Ben József

No, hol?

György

Szent Dóminikben

Ben József

Oh, szegény

Barátom, eltémetni láttad-é?

A' volt a hulla!

(Szaniszlóhoz fordulva)

Lányodat kívánod?

Sz an iszl ó

Mint éltemet!

Ben József

Ma tizkor ott talállak

Volának erdején, a régi tölgynél,
Mely őseidnek istenét viselte rég.

(Györgyhez fordulva.)

Kívánod hitvesed? El, el Krakóba
Hamar; a második háznál kereslek,
Kapúja mellett. Itt együtt megállnunk
Tilos; mi dolgoz: ott fogom tudatni.

(Menni készülnek)

Ne még. György itt e gyűrü fogd s ha megszorulsz

A pénzbe', vedd elő s mutasd az első

Zsidónak, akivel találkozol s lesz

Elég a pénzből.

(Mefogja kezeit.)

Már tudom kivoltotok',

Bizom tibennetek. Jobágygyal a zsidó

Szövetkezik s mind kettejük egén

Kisüt szabadságuk sugára egykor —

Bár távol int e czél. Megállj. Vola,

S Márton barát: Kezet fogott urak, papok —

Paraszt, zsidó titek' ledönt együtt.

Sirhalmotok rögeből új idők merész,

Nagy alkotásban szállnak föl egek felé

S a homlokuk beéri csillagútait.

De menjetek hamar, találkozzunk mi még.

(György és Szaniszló más-más oldalon elmennek.)

Ben József (egyedül)

Karom ez egyszer még kitárom, sorsodat

Hogy elhalászsza röptiben, ez egyszer még

Az életem kötöm a sorskerékhez,

Robanva, mely reptül a földgolyónkon át.

Mit? Ez legyen, s mi most ijeszt, veszély. —

A nagy csomó, amelybe dől a kettőnk

Közös sora: enyém s a népemé?

Elszántam én magam, elő tehát fonál,

A czélhoz mely vezet — le vagy föl —

Nem nézem azt. Előre, rajta hát!

(Fölveszi vándorboltját és lassan a házikóba megy.)

F ü g g ö u y.

Második fölvonás.

Első jelenet.

Szoba a krakói királyi palotában. A király gondolkodva ül munkaasztalánál, azután fölkel és előre lép.

K á z m é r

Mindenkoron a nép javát szolgálva,

Rajongva lelkesültem tisztémért,

Melyet reám az Úr keze ruházott,

Feledni embert mindig a királyért

Tanultam én — Kázmért polyák hazámért.

A seb helyét, melyen a legnemesb nép

Folyatja vérit szüntelen, ah láttam,

Láttam nyitottan a sebet, melyből

Elvérez egykor Lengyelország —

Láttam nemesseim pazalt erőit,

A néperőt meg lábbal eltiporva,

Láttam, miként érvényesül kiki maga,

S dehogy tesz úgy, hogy érne bármit is! —

Az ifju lélek tiszta mélyiből pedig

Mikép fakadt királyi nagy soromról!

A rossz királyok s az idők csapása

Sebet hazámon eddig mit ütött,

Gyógyítani vágytam én örökre s teljesen:

Hatalmat az uraknak s a népek szűz

Jogát, papoknak régi tiszteletjét

És bárkinek jó menhelyt szántam adni.

A városok, iparkodón nemes

Dologba', sebtiben teremnek immár,

A földmives maga ura a földje

Gyümölcsseinek s az idegen jogot kapott.

Viharnak ellenálltam férfiként,

S a nyers erőt lebertam én szívósan —

Az ifju ám azóta férfi régen —

S mi kelti föl szívemnek indulatját, —

Melyet, be rég, feledve tudtam —

Oly hirtelen? Minő varázs, mi foglyul

Megejti észvilágomat egy képpel,

Egyetlen látományyal, oh s amelyre

Szünetlenül gondolni kész? Igazság?

Egyes eset mikor ragadta így meg

Figyelmemet? S miként remeg ezúttal

Az érzelem szívem idegzetében —

Mihelyt a lányra gondolok, az esdő

Zsidó leányra; képe itt lebeg

Elöttem és megreszketek valómban,

Bűnösnek és veszélybe' lenni

Ha vélem. — A zsidót szeretni *nem* tudom —

Világuk s a mienk ah, másfelé vezet,

S egy ezredév alig heggesztheté be

A rést. De mindig embereknek néztem

Azért e fajt, oly embereknek, a kik,

Mi legbecsesb e földön itt: honuk

Veszítették, kik kőszá utjukon

Reászorulnak, hogy szeressük őket.

S a kik — mert üldözöttek — ótalomra

Jogot szereztek.

(Folytatása következik.)

